Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-нээ гарана
№ 288 (13604)
1971 оной декабриин 5, воскресени
Сэн 2 мүнгэн

СОВЕТ КОНСТИТУЦИИН ҮДЭР

СОЦИАЛИС ДЕМОКРАТИИН ҮҮХЭТЭ ИЛАЛТА

...оведүүдэй ороной саашанхи хүсэн түгэлдэр ургалтын ...зоной ажана байдалай улам һайжаруулгын хараа түсэб ...хойлһон КПСС-эй XXIV съездын, ЦК-гай ноябриин Пле... гүрэнэй дээдын засаг—Верховно Соведэй гурбадахи ...ин түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон совет ара...й ажалай болон политическэ угаа ехэ дэбжэлтын оршон ...ада мүнөө Конституциин үдэр тэмдэглэгдэжэ байна.

...оциализм ба коммунизм байгуулгын шэнэ шата бүхэндэ ...ын, совет арадай шиидхэдэг нийтэ хүгжэлтын зорилго...й улам ехэ, орёо болохо бүри улас түрын ажабайдалда ...ан түмэнэй үүргэнь бүри дээшэлнэ, харюусалгань ехэ ...ю. Энэ социалис хүгжэлтын жама ёһон хадаа социалис ...ратиин бүри үргэдхэгдэжэ, гүнзэгыржэ байһан жэшээ ...тануудаар тодорон харагдана.

...оциалис обществын бүхы политическэ байгуулалтые саа...нь нарижуулан һайжаруулха, Совет гүрэниие улам бэхи...э талаар партимнай һүүлэй жэлнүүдтэ ехэхэн хүдэлмэ...үүлаа. Тэрэнэйнь гол шэглэлынь хадаа социалис демо...ие бүри ехээр үргэдхэхэ гэһэн хүсэлэл мүн.

...агай Соведүүд үгтэһэн ехэ эрхэ түлөөлэлгээ зүбөөр хэ..., нютагтахи үйлэдбэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, худал...аймаанай болоод улад зоной бусад хэрэглэмжэ хангадаг ...предприятинуудай хүдэлмэри һайжаруулха, хото хүдөөдэ ...эгээрэл хүгжөөхэ, болбосон байдал тогтоохо талаар бии ...а хүсэ зөөри, арга нөөсэлнүүдые гүйсэд элсүүлхые эр...эл. Энэ талаар Загарайн аймагай Элхиин сельскэ Со... Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын сельскэ Соведэй, ...и аймагай Краснопартизанска сельскэ Соведэй, Захаа...аймагай Дүтэлүүрэй, Бэшүүрэй аймагай Шанагын со... Соведэй хүдэлмэриин дүй дүршэл манай республика ...мэдээжэ болонхой. Ажаябуулга тухайнь согсолон ха...ан брошюранууд гаргагдаһан, статьянууд толилогдоһон, ...э болон поселково Соведүүдэй Бүхэсоюзна зүблөөн дэ...рдагдаһан юм.

...ээн һунгалтаар хэдэ мянган түрүү хүдэлмэришэд, кол...ууд, арадай ажахын элдэб һалбаринуудай мэргэжэлтэд ...ай Соведүүдэй депутадаар һунгагдаад, гүйсэдхэхэ коми...эн, саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ, өөһэдын...унгуулиин округуудта эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байнхай.

...анай республикаһаа оронoймнай дээдэ засагай зургаанда ...даһан депутадууд һаяхан Москваһаа бусажа ерээ. Ара...ажахые 1971—1975 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй тү...үрэнэй бюджет болон сесси дээрэ табигдаһан бусад гү...үрын шухала асуудалнуудые арадай һунгамалнуудтай ...шиидхэлсэжэ, түүхэтэ тогтоол, хуулинуудые баталан ...ад бусаба.

...ША-гай парламентда нэгэшье хүдэлмэришэн гү, али ...эй фермерэй һунгагдаагүй байхадань, ганса манай рес...каһаа СССР-эй Верховно Соведтэ эльгээгдэһэн депута...й хахадынь промышленностиин болон хүдөө ажахын хү...рилэгшэд юм. Жэшээтэ габшагай ажалаараа, арадай ...найдабари һайнаар харюулдагаар хүндэтэ манай түлөө...д үргэнниитэ зониие ажалай шэнэ амжалтада дахуулан ...ад. Депутат Борис Захарович Поздеев ЛВРЗ-эй эрхим ..., түсэб даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байхаһаа ...нитын ехэ ажал ябуулагша, эдэбхитэй урлан нари...гша, даруу зантай, һайхан сэдьхэлтэй нүхэр юм. Бар...ай аймагай Гааргын совхозой хонишон депутат Цыбик... Аюшеевна Бадмаева республикымнай эрхим хонишодой ...Хүндэ хүшэр энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 127 ... түлжүүлээ. Депутат Алексей Павлович Кудряшов ...тайн леспромхозой бригадир Буряад республикаһаа ... бүхы орон соогоо суурханхай. Түрүүшынхеэ модо отол...а комплексно бригадые эмхидхэжэ, ажалай бүтээсэ ...дахин эбхэжэ дээшэлүүлһэн алдар солотой, Социалис ...й Герой. Гурба хоноод Москвада РСФСР-эй Верховно ...й сесси нээгдэхэнь. Тэндэ бусад депутадуудтай хамта ... аймагай суута хонишон Гомбосурэн Гончиковна Цырем... Россин Федерациин арадай ажахын саашанхи хүгжэл...раа түсэбүүдые зүбшэн хэлсэхэл!

... түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшынхеэ манай орондо эхэ...д эрэшүүлгэй адли тэгшэ эрхэтэй болонхой. Ажахын, ...льтурын бүхы һалбаринуудта эхэнэрнүүд шэн зориг...р хүдэлхэтэеэ хамта, гүрэниие хүтэлэлгэдэ эдэбхитэй ...абаадана. Ганса манай республикын ажалшадай депута... нютагай Соведүүдтэхи депутадуудай 43 процентэнь ...нүүд, тэдэнэрһээ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедэй тү...шэ ба орлогшонороор, секретарьнуудаар 200 хүн һун...ан байна.

...сагай зургаанда һунгаха, һунгуулха адли тэгшэ эрхэ, ...ха, амарха, һураха, тэдхүүлхэ эрхые хүн зоной бодотоор ...хэ арга нүхэсэл хуулита ёһоор, Конституцяар хараа...ай, бата найдамтайгаар манай орондо бэелүүлэгдэдэг. ...даа социалис демократиин агууехэ илалта мүн. Ажалла...ые абаад үзэе, мүнөө манай республикадахи пред... гү, али колхоз, совхоз бүхэндэ хүдэлмэриин хүсэн .... һуралсалай талаар харабал, хүн зонойнгоо тоодо ...рт студентнүүдээрээ манай Буряад орон Баруун Евро...рануудые үни хада ахинхай. Материальна тэдхэмжын ...эмжэдэ республикымнай бюджедһээ жэл бүри 38 мил...хэриг һомологдоно. Совет Конституциин үндэһөөр арад ...амар ехэ эрхэ олгогдоноб, хэды шэнээн аша туһа хүр...ю гэжэ хүн бүхэн үдэр бүриингөө ажабайдал, хүдэл...уралсал дээрэһээ эли тодоор харана, агууехэ эрхэ ..., хүгжэжэ, жаргажа ябаһандаа совет хүнүүд гүнзэгы ...р хүргэн, түрэл Эхэ оронойнгоо саашадаа улам баян, ...сэ шадалаа гамнангүй ажаллахаяа хүсэхэ ёһоороо ...ээ эрмэлзэнэд.

...ономикые, соёл культурые хүгжөөхэ ехэхэн зорилго ...республикын ажалшадай урда табигдана. Буряадай ...эй Верховно Соведэй ээлжээтэ сесси дээрэ арадай ... хүгжөөхэ шэнэ табан жэлэй түсэб, ерэхэ жэлэй тү...он бюджет зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдаха. Тэрэнэй ...атэнь республикымнай үйлэдбэри, болбосоролдо үшөө ...эжэлтэ хангаха байна.

...най республикын хүгжэлтын жэшээ дээрэ ленинскэ на...ьна политикын амжалта эли тодоор харагдана. СССР-эй ...оһоо хойшо 50 жэлэй ойдо совет арад дабхижа яба...най олонациональна гүрэн хадаа олон яһатанай эбтэй ...р харилсажа, бэе бэедээ аха дүүгэй туһаламжа хүр..., эбдэршэгүй бата нэгэдэл байгуулһан бодото жэшээ ...эйдэ харуулна.

... үзэгдөөгүй шэнэ шэнжын, үргэнниитэ ажалшагай ...тиин, СССР-эй Конституциин һайндэр КПСС-эй XXIV ... түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй ... даалгабаринуудые амжалта түгэс дүүргэхэ хэрэгтэ ...нүүдые уряалан зоригжуулхань найдамтай.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИИН ШИИДХЭБЭРИНҮҮД
РЕСПУБЛИКЫН АЖАЛШАН БҮХЭНЭЙ УРМА ЗОРИГ БАДАРУУЛНА

Абаһан уялгаяа бэелүүлээ

Агууехэ Октябриин хубисхалай 54-дэхи ойн баярта жэлэй хүндэлэлдэ зорюулагдан дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хонишон Тома-Сүрэн Аюров хам оролсожо, хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлгэсэ богони болзорто үнгэргэхэ, үбэлжэлгэдөө түгэс бэлдэхээр уялга абаа һэн. Тэрэ гэһээршье нилээд саг үнгэрөө. Энэ нүхэрнай тэрэ хугасаа соо шадамар шударгыгаар ажаллажа, хараалһан зорилгоо сүм бэелүүлһэн байна.

Мүнөө тэрэнэй даадаг отарада үбһэ тэжээлынь хүсэд хүрэхөөр зөөгдэжэ асарагданхай, хурьгад, хонидойнь байра һайнаар дулаалагдажа заһабарилагдаа. Гэбэшье Тома-Сүрэн Аюров эдэ үдэрнүүдтэ хурьгадайнгаа хаамаг, хобоо, хобтонуудые шэнэдхэн һэльбэжэ, түл абалгадаа түлэг бэлдэжэ байнхай. Энэ нүхэрнай түсэбтэ табан жэлайнгээ хоёрдохи жэлдэ абаһан уялгаяа сүм дүүргэхээр эрмэлзэнэ.

В. БАШАРОВ.
Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭНЬ ЛАБТАЙ

Шэрнин Будаев Цырма нүхэртэеэ табан жэлэй урда ажахынгаа хонин һүрэгые хаража эхилһэн юм. Хараалһан түсэб, уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада Будаевай бүлэ ехэтэ оролдоһон байна.

Энэ жэлдэ хонишод эршэтэйгээр хүдэлжэ, амжалта туйлажа шадаа. Тэдэнэр эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлээ. Малшад хурьгадаа эхэһээнь һалгааха үедөө толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые 22,5 килограмм болгоһон байна. Мүн гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө Будаевтан амжалтатайгаар дүүргээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Шэрнин Гаврилович ажалша бэрхээрээ «Пограничный» совхоздоо түрүү малшадай тоодо орожо шадаа. Энэ нүхэрнай ниитын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаададаг хүнүүдэй нэгэн юм. Нүхэр Будаевые нүхэдынь Хяагтын Адагай сомоной Соведэй депутадаар һунгаһан байна.

Ажалдаа амжалта туйлаһанайнгаа түлөө Будаевтан октябрь һарада аяншалалгын путевкоор шагнагдаа.

Мүнөө үедэ хонишод үбэлжэлгэдөө түгэс бэлэдхэл хэнхэй. Шэнэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ Будаевтан зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абаха зорилготой хүдэлжэ байна.

К. ХАЛТАНОВ.
Хяагтын аймаг.

Норжима Самбуевна Батуева Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхоздо хори гаран жэлэй туршада мал ажалда хүдэлжэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэ нүхэртэеэ—Нима-Цырен Цыбикович Цыбикжаповтай хамта эхэ хонидой отара даажа абаад, ажал хүдэлмэридөө үнэн шударгыгаар хандажа, жэлһээ жэлдэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлан, аймагһаа холо саагуур алдар сууда гараа. Үнгэрһэн түсэбтэ табан жэлэй туршада ажахын хонин һүрэг гол түлэб нарин нооһотой үүлтэрэй болоһон байха юм. Энэ талаар колхозой мэргэжэлтэд ехэ хүсэл оролдолго гаргаа. Хонишод үбһэ хулһаяа һайнаар бэлдээд, эртын түрэлгэдэ гүйсэд бэлэн болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Н. С. Батуева.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

ДЭМЖЭНЭБДИ, ҮШӨӨ ҺАЙНААР АЖАЛЛАХАБДИ

Түрэл Коммунис партиин, Советскэ правительствымнай үдэр бүриин ажал ябуулга арад зонойнгоо эли тулада, алтан дэлхэй дээрэ тэнюун ажабайдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагдадаг байһаниинь һаяхан боложо дүүрэһэн КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй болон СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдээр үшөө дахин гэршэлэгдэбэ. Коммунис партимнай хатуужан шалгарһан ленинскэ хараа бодолоор совет ороноо коммунизм тээшэ хүтэлнэ.

Партиин XXIV съездһээ хойшо КПСС-эй Центральна Комитедэй уласхоорондын ажал ябуулга тухай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлээр партиин ЦК-гай Пленумэй баталан абаһан тогтоолые, мүн СССР-эй арадай ажахые 1971-1975 онуудта хүгжөөхэ гүрэнэй табан жэлэй түсэб болон СССР-эй арадай ажахые 1972 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тушаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгинай элидхэлээр сессиин баталан абаһан шиидхэбэринүүдые манай Алташын-Адагай механизаторнууд, малшад болон бүхы ажаһуугшад угаа баяртайгаар угтан абаад, парти, правительствынгаа бэелүүлжэ байгаа гадаадын эб найрамдалта политикые үнэн зүрхэнһөө халуунаар дэмжэнэ.

Эхэ оронойнгоо бүри хүсэтэй болохын, арад зонойнгоо улам һайн ажаһуудалтай байхын тулада бидэ үшөө һайнаар хүдэлхэ ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлхэ зэргэтэйбди гэжэ манай отделениинхид һайн ойлгоно.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэб баталагдаба. Энэмнай хуулиин хүсэтэй, бүхы совет хүнүүдэй ажабайдалай, тэмсэлэй ба ажалай хуули боложо хүсэндөө оробо гээшэ.

Отделениимнай хүдэлмэришэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлые ажалай горитой амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна. Манай фермын һаалишад гүрэндэ 3675 центнер һү худалдаха жэлэйнгээ даабари үни хада дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байнхай. Жэлэй дүүрэтэр даабариһаа гадуур 450 центнер һү худалдаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхын тулада эршэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Тиихэдэ зарим түрүүшүүлнай, жэшээлбэл, Ц-Д. Улзытуева, М. Митыпова, Б. Ломбоева, Ч. Санжиева болон бусад һаалишаднай үнеэн бүриһөө 3200-2900 килограмм һү һааха гэһэн жэлэйнгээ уялтые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь.

Таряашад болон механизаторнуудншье малшадһаа дутуугүй һайнаар ажаллана. Коммунист-комбайнёрнууд С. Павлов, С. Дашиев болон бусад нүхэднай тус тустаа 3000-2900 центнер таряа суглуулан сохёо. Отделениимнай механизаторнууд 1400 гаран гектарта таригдаһан орооһото ургамалаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, богонихон саг соо хуряажа абаа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 11 центнер ургаса абтаа. Аймагай бусад ажахынуудта орходоо газараймнай хурьһэн хужарлиг һэн тула үрэжэл багатай юм. Хэрбээ эхэнхи таряаланайнгаа мүндэртэ сохюулаагүй байбал, гектар бүриһөө нэгэ бага дээгүүр ургаса абтаха байгаа. Тиибэшье ниитынгээ малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ, үрэһэ хүрэнгэ хаажа абаабди. Эдэ үдэрнүүдтэ механизаторнууднай кукурузын поли дээрэ наг шэбхэ гаргажа, технигэ, хүдөө ажахынгаа зэр зэмсэгүүдые заһабарилжа байна.

Табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын тулада алташынадагайхид хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэхэ, өөһэдынгөө зүгһөө хубитаяа оруулха байха. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй болон СССР-эй Верховно Соведэй сессиин баталан абаһан түүхэтэ шиидхэбэринүүд үшөө һайнаар ажаллаха, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэмнай дайшалхы программа боложо үгэнэ.

Н. ЦЫБАНОВ,
Мухар-Шэбэрэй «Авангард» совхозой Алташын-Адагай отделениин тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир, КПСС-эй гэшүүн.

А. Н. КОСЫГИН ДАНИИН ПАРЛАМЕНТАРИНАРАЙ АЙЛШАН БОЛОБО

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, тэрээнтэй суг ябаһан тушаалтад декабриин 2-ой үдэр Даниин парламентаринарта айлшалба.

Фолькетингын (парламентын) байшанда ерэһэн совет правительствые толгойлогшые тэрээнтэй суг ябаһан тушаалтадые фолькетингын түрүүлэгшэ К. Скютте амаршалба.

А. Н. Косыгин фолькетингын байшангые хараһан, заседанинуудай зал соо орожо гараһан, хүндэтэ айлшадай дэбтэр соо гараа табиһан байна.

Совет айлшанай хүндэлэлдэ фолькетингын президиумэй эмхидхэһэн сайлалга дээрэ премьер-министр Е. О. Краг, министрнүүд, парламентын фракцинуудай удамаршад, депутадууд, тэрэшэлэн СССР-һээ Данида байдаг элшэн сайд Н. Г. Егорычев байгаа.

Сайлалга дээрэ үгэ хэлэһэн фолькетингын түрүүлэгшэ К. Скютте А. Н. Косыгин, бусад совет айлшадые амаршалха зуураа, Советскэ Союз Даани хоёрой хоорондо хани ёһоной харилсаанай хүгжэжэ байһан ушараар хананги байһанаа элирхэйлбэ.

Харюугай үгэ хэлэһэн А. Н. Косыгин СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай үмэнэһөө фолькетингын депутадуудта халуун амаршалга дамжуулаа. Мүнөө болоһон хөөрэлдөөнүүд хоёр ороной арадуудай харилсаагаа хүгжөөлгэдэ аша туһатай байба гээд тэрэ тэмдэглээ.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Кристиансборг ордон соо декабриин 2-ой үдэшэ Даниин премьер-министр Е. О. Краг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын хүндэлэлдэ обед эмхидхэбэ.

Обед дээрэ фолькетингын түрүүлэгшэ К. Скютте, министрнүүд, Даниин гүрэнэй ба ниитын ажал ябуулагшад, А. Н. Косыгинтай суг ябаһан совет тушаалта нюурнууд байгаа.

Суглаарагшадта хандан Е. О. Краг үгэ хэлээ. Даниин правительствын үмэнэһөө А. Н. Косыгиниие, тэрээнтэй суг ябаһан тушаалтадые премьер-министр халуунаар амаршалаа.

СССР-эй ба Польшын Арадай Республикын ФРГ-тэй баталһан договорнуудые Даниин правительство үнэн зүрхэнһөө һайшаана гэжэ Краг хэлээ. Энэ хадаа уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха талаар тон шухала алхам мүн. Агууехэ гүрэнүүдэй байгша оной сентябриин 3-да баталһан хэлсээе мүн лэ энэ талаар хэгдэһэн гүнзэгы удха шанартай хэмжээн гэжэ тоолонобди.

Берлиндэхи хөөрэлдөөнүүдэй аша үрэтэйгөөр дүүрэлгэ аюулгүйн ба харилсаа холбооной асуудалаар олон талын хабаадалгатай бүхэевропын зүблөөндэ бэлэдхэлэй шухала шатань болохо байна. Танайшье орон, манайшье орон энэ зүблөө зарлалгые анханһаа дэмжэдэг байгаа.

Европын аюулгүйн түлөө, эб найрамдалай хэрэгэй түлөө дэлхэйн бүхы арадуудай тэмсэлые нэгэдүүлгэ манай гол зорилго болоно.

Хөөрэлдөөнүүдые хэжэ байгаа манай оронуудай ниитын байгуулалта ондо ондоо, политическэ эрмэлзэлгэнүүднай адли бэшэ. Энэ зүришэлдөөтэ ушарые нюухаяа һэдэһэнэй хэрэг үгы. Гэбэшье олохон асуудалнуудаар хараа бодолнууднай тааруулагдажа болохо байна. Хөөрэлдөөнүүдые хэхэ үргэн арга боломжо бидэндэ бии.

Совет-даниин харилсаа холбоонууд дээрэ тогтохо зуураа, худалдаа наймаанай, экономикын, соёл культурын һалбаринуудаар заншалта болоһон хани ёһонойнгоо харилсаае саашаданъ үргэлжэлүүлхэ хүсэл бидэндэ бии гэжэ Краг тэмдэглээ. Энэ хэлэгшэмнай илангаяа экономикын асуудалда хабаатай. Бусад оронуудтай, тэрэ тоодо СССР-тэй, худалдаа наймаанайнгаа холбоое үргэдхэхэ гэжэ Дани хододоо эрмэлзэдэг юм. Научно-техническэ харилсаа холбооной талаар туйлаһан үрэ дүнгүүдээ манай тала үндэрөөр сэгнэдэг. Энээн тухай тусхай договор баталаабди. Соёл культурын талаар совет-даниин договорой үндэһэн дээрэ хоёр ороной культурна харилсаан саашадаа хүгжэхэ байна.

А. Н. Косыгинай албанай хэрэгээр айлшалан ерэлгын Дани ба Советскэ Союз хоёрой хани харилсаае үшөө бэхижүүлхэ байһандань этигэлээ премьер-министр үгынгөө түгэсхэлдэ элирхэйлээ.

Харюугай үгэ хэлэхэ зуураа, Советскэ Союз, тэрэшэлэн Данишье Европодохи юрэнхы байдалда түшэглэнгүй харилсаа холбоогоо байгуулжа шадахагүйгөө ойлгоо гэжэ А. Н. Косыгин тэмдэглээ. Эндэ эхилһэн хөөрэлдөөнүүдтэ совет-даниин хоёр талын харилсаанууд бүхэевропын асуудалнуудтай нэгэн хамта зүбшэгдэнэ. Совет правительство СССР Дани хоёрой харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһан ушараар гол түлэб ханангибди гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Энэ харилсаан һүүлэй үедэ эдэбхитэй ба олон талын шэнжэтэй боложо байна гэжэ тэмдэглээд, энэ хэрэгтэ худалдаа наймаанай, научно-техническэ ба соёл культурын талаар харилсаа холбоон тухай баталагдаһан хэлсээнүүднай ехэ һайн үүргэ дүүргээ гэжэ заагаа.

Аюулгүйн ба харилсаа холбооной асуудалаар бүхэевропын зүблөө зарлалгын тодорхой шатанууд дээрэ үгынгөө түгэсхэлдэ А. Н. Косыгин тогтоо.

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, тэрээнтэй суг ябаһан тушаалтад «Трифолиум» гэжэ һүнэй комбинат декабриин 3-най үдэр ошожо хараа.

Удаань А. Н. Косыгин ба тэрээнтэй суг ябаһан совет гүрэнэй ажал ябуулагшад Копенгаген шадархи Херлеве хотодо байдаг «Данск индустри синдикат» гэжэ фирмэ ошоһон байна. Шудхалгын-формовочно автомат машинануудые, радиоэлектронно аппаратура дэлхэйн олохон оронуудта, тэрэ тоодо Советскэ Союзда эльгээдэг энэ предприятиин цехүүд соогуур А. Н. Косыгин ба бусад совет айлшад ябажа хараһан, хүдэлмэришэд ба инженернүүдтэй хөөрэлдэһэн байна.

Металлургическа промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзна һургуулиин һурагшад Совет правительствын толгойлогшые декабриин 3-най үдэр халуунаар угтаа. Йорлунд хотодохи энэ һургуули металлургическа промышленностиин предприятинуудай профсоюзуудай эдэбхитэдые бэлэдхэлгын ба тэдэнэй мэргэжэлээ дээшэлүүлгын түб юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэтэй хамта Даниин премьер-министр Е. О. Краг профсоюзна һургуулида ерэлсээ.

А. Н. Косыгин Даниин король Фредерик IX гэгшэтэй декабриин 3-да уулзаа. Тэдэнэрэй хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо.

А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ Фредерик IX сайлалга эмхидхээ. Сайлалга дээрэ премьер-министр Е. О. Краг, парламентын түрүүлэгшэ К. Скютте, гадаадын хэрэгүүдэй министр К. Б. Андерсен, тэрэшэлэн А. Н. Косыгинтай суг ябаһан совет тушаалтад байгаа.

ХЭЛСЭЭНДЭ ГАР ТАБИГДАБА

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Уласхоорондын автомобильна харилсаан тухай СССР-эй болон Даниин правительствануудай хоорондо баталагдаһан хэлсээндэ гар табилга декабриин 3-да эндэ болобо. РСФСР-эй автомобильна транспортын министр Е. Г. Трубицын ба Даниин гадаадын хэрэгүүдэй министр К. Б. Андерсен гэгшэд хэлсээндэ гараа табяа.

Гар табилгын үедэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Даниин премьер-министр Е. О. Краг, бусад тушаалта нюурнууд байгаа.

СССР-эй ПОСОЛЬСТВО САЙЛАЛГА ХЭБЭ

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай албанай хэрэгээр Дани ерээд байһантайнь дашарамдуулан, Данида байдаг СССР-эй посольство декабриин 3-най үдэшэ сайлалга эмхидхээ. Сайлалга дээрэ А. Н. Косыгин, тэрээнтэй суг ябаһан тушаалтад байгаа.

Даниин талаһаа сайлалгада премьер-министр Е. О. Краг фолькетингын түрүүлэгшэ К. Скютте, Даниин компартиин түрүүлэгшэ К. Есперсен болон бусад байгаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТЕХНИКЫН БҮТЭЭСЭ—МЕХАНИЗАТОРАЙ ШАДАБАРИҺАА

Наука, техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан мүнөө сагта арбан жэл гээшэ ехэхэн хугасаа, энэ саг соо хүдөө нютагуудай ажабайдалда ехэхэн хубилалтанууд болохо зэргэтэй. Эдэ жэлнүүдтэ Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхоздо юумэн хубилаагүй гэхын аргагүй. Трактор, автомашинанууд хоёр тэды олошороо, малай байрануудта электрын гэрэл оруулагдаа. Тиигэбэшье колхозой үйлэдбэридэ үндэһэн шухала хубилалтанууд болоогүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Арбан жэлэй саада тээ газараа өөрэлгүй трактораар элдүүрилдэг, тарягаа комбайнаар хурьядаг байһан. Тиихэ үедэ тэжээл бэлэдхэхэ ехэнхи хүдэлмэри гараар, морёор хэгдэдэг байһан һаа, мүнөөшье тэрэл зандаа. Мүн мал ажал дээрэ — үнеэ һааха, малда үбһэ тэжээл тарааха, малай байрануудһаа шэбхэ хохир гаргаха ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд гараар, нөөхил морёор, хүнэй бар хүсөөр хэгдэдэг байһан зангаараа.

Энэ асуудал колхозой коммунистнуудай һанаа зобоожо, һая боложо үнгэрһэн партийна суглаан дээрэ шухала хөөрэлдөөн болобо. «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха ба һайжаруулагдамал бэлшээри байгуулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн асуудалаар колхозой главна инженер нүхэр Ц-Д. Б. Содномов элидхэл хэжэ, ехэ хөөрэлдөөнэй эхи татаа.

— Машина, техникэ манда дутана бэшэ, тэдэнээ хэрэглэжэ, ашаглажа шаданагүйбди. Оролдоо, хүсөө һаа, ажал хүдэлмэри барагсаан оньһожоруулха, бүтээсэ ехэтэй болгохо аргатайбди,— гэжэ Цырен-Доржо Батуевич хэлэбэ.

Нээрээшье, өөһэдтөө бии байһан, гүрэнэй жэл бүри олоор үгэжэ байһан техникые шадажа хүдэлгөө һаа, колхоз үйлэдбэреэ эрид үргэдхэхэ, ороохо таряа болон һү, мяха, нооһо абалгаяа хэдэн хубяар дээшэлүүлхэ арга боломжотой. Эндэ жэл ерэхэ бүри олошоржо байһан трактор, машинануудай муугаар, дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдадаггүй байһаниие нэгэ иимэ баримта элитээр гэршэлнэ. 1962 ондо колхоз 23 условно тракторттай байһан һаа, мүнөө 42 тракторттай болонхой. Тиигээд условно трактораар хэгдэһэн ажал жэл бүри доошолно. Хэрбээ 1962 ондо условно трактораар 478 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн байгаа һаа, хойто жэлынь 446 гектарта ороод, саашадаа доошол доошолһоор нёдондо оройдоол 300-гаад гектарта оронхой. Мүнөө жэлэй 10 һара соо условно трактор бүхэндэ арайхан гэжэл 230 гаран гектар зөөлэн хахалалга хэгдэһэн байна. Энэ тоо, баримтанууд дээрэһээ харахада, колхозой тракторнуудай тоо хоёр дахин олошорһон аад, тэдэнэй ажалай бүтээсэ хахадтаа оротороо бага болоһониие, үйлэдбэриинь үргэдөөгүй байһаниие гэршэлнэ.

Магад хэхэ хүдэлмэриин үгы байһанһаа тракторнууд зогсоо гү? Үгы даа, тиимэ бэшэ. Хэхэ ажал эндэ захагүй, саг соогоо хэгдэнгүй үлэшэдэг хүдэлмэри олон. Жэшээлхэдэ, хоёрложо байгаад наарай газар бэлдэхэ, намарай паар хахалха түсэб дүүргэгдэнэгүй. Мүн кукуруза, куузику мэтын пропашной ургамалнууд саг соогоо элдүүрилэгдэжэ байдаггүй. Сабшалан, полинуудай модо шулуу сэбэрлэхэ, газарай хүрьһэ һайжаруулха, шугы бургааһа арилгаха, һубаг ханааб татаха, холын сабшалангуудта наг шэбхэ зөөжэ тарааха гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд хүлеэжэл байдаг. Малай байрануудта дүтэ тойроной сабшалангуудтал шэбхэ хохир зөөгдэжэ, дабхар дабхар тараагдаад, Бэеэгэнэй адагай, Уулын бооринн, һайхагтын адагай, Мойдогорой, Үлэнтын адагай хэдэн зуун гектар сабшалангууд үни холын үтэгжүүлэгдээгүй. хүбхөөр дарагдажа, мүргэй ногоон ургахаяа болишоо.

— Техникэ элбэгтэй байһан аад, тэрээгээрээ хэхэ ажалаа олоногүй, эмхи гуримгүй байна гээшэ гүбди даа. Газар хахалха, ашаа шэрэхэ — тэрээхэн гол хүдэлмэреэ хараад лэ, энэ хүсэтэ техникые яабал ашa үрэтэйгөөр ашаглахаб, ажал хүдэлмэреэ хүнгэлхэб, үйлэдбэреэ үргэдхэхэб гэжэ бодомжолдоггүй, жэл бүри хүдхаашаяал хүдхажа, дутаг ядаг хүдэлмэри хэжэ байдаг гээшэ аа гүбди гэжэ һанадаг болонхойб,— гээд хуушанай механизатор, мүнөө хонишон Дабаасан Бадмаев хэлэбэ. Саашань тэрэ залуу механизаторнуудай техникэдэ һаланаар, хайша хэрэгээр хандадаг, эбдэдэг, элдэб запасной частьнууд болон зэр зэмсэгүүдээ поли дээгүүр хаядаг тухайнь хэлэбэ. Мүн залуу механизаторнуудые хүмүүжүүлхэ, эрдэм мэргэжэлыень саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха тухай коммунист үбгэн онсолон тоггожо хэлээ. Тэрэнэй һанамжые тракторна бригадын бригадир Б. Ц. Цыбенов тон зүбшөөбэ.

— Мүнөө замбуулинай дайда руу одон онгосонуудые эльгээжэ, һара, наранда хүрэжэ, ондоо түби дэлхэйнүүдтэ хүнэй хүбүүдэй. хүлөө табижа байһан сагта оньһожоруулагдашагүй ажал гэжэ байхагүй жэшээтэй байна. Харин тиихэдэ ажахынгаа гол һалбарида —мал ажал дээрэ урдынхяараал үнеэнэй хүхэ шоборжо, гар хажуур, тармуураа, хүрзэ, асараа ажал хэжэ байха гээшэмнай сагай эрилтэдэ таарахагүй байна,— гэжэ тэрэ хэлэбэ. — Манай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, механизаторнууд ажал хүдэлмэридөө ухаамгай, зохёохы ёһоор хандажа, илангаяа мал ажалай гол шухала хүдэлмэриие электрын, машина, техникын хүсөөр бүтээдэг болохо хэһэн ажалаа аша үрэ ехэтэй болгохо ёһотойбди.

Тракторнуудай бүтээсэ багатайгаар ашаглагдадаг байһанай нэгэ гол шалтагаан юуб гэхэдэ, механизаторнуудай бэлэдхэл һула, тэдэнэй мэдэсэ, мэргэжэл дээшэлүүлхэ тушаа хүдэлмэри ябуулагданагүй. Үбэлэй һаранuудта механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ курса нээгдээд, ёһын тэдысэ 2—3 хэшээл үнгэргөө болоод орхигдошодог. Гэтэр колхозой трактористнуудай 37 процентнь хүсэд бэлэдхэлгүй, саг зуурын курсануудта һураһан хүнүүд. Яаралтай сагай болоходо оройлоошье һураагүй, «скорость оруулжа, мөөр мухарюулжа шадахал» хүнэй дайралдаа һаа, тракторта һуулгаха ушарнуудшье байха. Энэл ушарһаа зарим трактор тон бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Жэшээлхэдэ, мүнөө жэлэй хабарай хүдэлмэриин захалхада гурбан адли «ДТ-54» трактор поли дээрэ гараад, хуушанай тракторист, коммунист Н. М. Дамбаевай 613 гектар зөөлэн хахалалга хэхэдэнь, залуу трактористнууд А. Очиров, В. Банзаракцаев гэгшэд 304 —156 гектар газар элдүүрилһэн байна. Энээн дээрэһээ харахада, хоёр тракторист нэгэ хүниие хүсөөгүй.

Механизаторнуудай кадр муутай болоһоноо мэдэжэ байгаад, колхозой правлени болон партком, мүн Үлэгшэнэй сомоной Совет залуушуулые механизациин училищинуудта хүсэд олоорнь эльгээхэ, һургаха тушаа хэмжээ абанагүй. Нютаг дээрээ 10 класс дүүргээд, хэхэ ажалаа оложо ядажа, «үйлсын шэмэг» боложо ябадаг хүбүүд, басагад эндэ олон. Мүн сэрэгэй алба дүүргээд ерэһэн хүбүүдшье олон бии.

Мүнөө сагта хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хамаг гол хүдэлмэри машина, техникын хүсөөр хэгдэдэг болоһон тула нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэнэй ёһоор, «урдаа хараха хүнүүднай — механизаторнууд» гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд ойлтохо зэргэтэй. Колхозой комсомолой организациин, нютагай дунда һургуулиин энэ шухала хэрэгэй газаа т... дагынь баһал гайхалтай ю...

Хүршэ Михайловкын ... һургуулида үйлэдбэриин һ... эмхидхэгдэжэ, хэдэн жэлэ... шада 30—40-өөрнь трак... нууд, комбайнернуудые бэл... байхадань, Үлэгшэнэй дунд... гуули байгша ондол шэнэ ... сал эмхидхээ боложо байна... һуралсалыньшье мүртэй ... гүй. Һуралсалай хэрэгтэ г... тэһэн хуушан, һандархай «... тракторынь мүнөө болотор ... хозойнгоо тракторна парк... шаа соо хэбтэжэ байһаар.

Саашадаа механизатор... олоор һургаха, залуушуул... гуулида һураhaань ... трактор, машинануудта д... гаар хүмүүжүүлхэ. 10 ... дүүргэтэрнь хүдөө ажахы... лэдбэриин техническэ ямар... мэргэжэл олгохо тон шуха... лоһон тухай үгэ хэлэһэн ол... онсолон тэмдэглээ.

Зүбшэн хэлсэһэн асууда... партийна суглаан дэлгэрэн... тоол баталан абажа, энэ ... шиидхэбэриин ямараар дүү... жэ байһаниие дахилта нэ... лаан дээрээ хаража үзэх... шиидхээд, тоггоолой дүү... наринаар хинан шалгажа ... сень, энэ талаар эмхидхэлэй ... мэри эрид шууд һайжаруу... партийна бюрое уялгалаа.

Д. ЦЫРЕНЖАП...
манай ...

Фоторепортаж

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ ТҮШЭГЛЭН

Баргажанай адагай загаһанай консервын комбинадай коллектив жэл бүри ехэ продукци үйлэдбэрилнэ. 1970 ондо 1960 онойхиһоо 1 миллион 350 мянган баанха консервэ олоор гаргадаг болоо. Продукциин эрхим шанарай түлөө хүдэлмэришэн бүхэн ехэ оролдолго гаргана. Шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүд комбинадай цехүүд соо тодхогдожо, бар хүсөөр хэгдэдэг ажал оньһожоруулагдаа. Һүүлэй үедэ ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци гаргагдадаг болоо. Комбинадай коллектив 1966 ондо 76 мянган түхэригэй гаргашатай байһан һаа, 1970 ондо 457 мянган түхэригэй олзо оруулһан байха юм.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө энэ комбинадай коллектив социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ эхилээ һэн. Арба һарын дүн согсолходо, тус комбинадай загаһашад түсэбһөө гадуур 1184 центнер загаһа барижа тушаагаа. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур 87 мянган баанха элдэб зүйлэй консервэ хэгдэжэ, ажалшадай хэрэглэмжэдэ эльгээгдээ.

Григорий Филиппович Афанасьевай даадаг бригадын загаһашад үнгэрһэн табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн юм. Энэ амжалтыень парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Григорий Филиппович Афанасьевые Октябриин Революциин орденоор шагнаһан байна. Бригадир Иван Петрович Малогрошов «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан. Үндэр шагналда хүртэгшэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ яһала ехэ амжалтатай хүдэлмэрилнэ.

Иимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд Баргажанай адагай загаһанай комбинадта олон юм. Эдэнэй оролдолгоор лэ ехэ продукци бүтээн гаргагдана. Һайн шанартай, олон зүйлэй консервэ хэхын тула хүдэлмэришэн бүхэн оролдоно. Эдэнэр шэнэ табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис уялгатай. Үнгэрһэн үеын дүн хараад үзэхэдэ, тус коллектив энэ хүсэл зорилгоёо бэелүүлхэ хүсэд арга боломжотой гээд сэхэ хэлэмээр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Баргажанай адагай загаһанай консервын комбинадай түрүү хүдэлмэришэн Бронислава Смиловицкая. Тэрэ халаанайнгаа даабариие хододоо үлүүлдэг. Үнэн шударгы ажалаараа Татьяна Павлуцкая нүхэдтөө хүндэтэй болонхой. Т. Павлуцкая—коммунис ажалай ударниц. Консервын цех соо эршэтэ ажал бурьялжа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ
фототекст.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТУГ ҮРГЭГШЭ...

ЗОРИҺОНДО... ХҮРЭГШЭ

Нарииихан зэд соргонуудые токарна станок дээрэ нэгэ-нэгээр тошылдоходо нобшо удаан, ажалай бүтээсэшье бирагүйхэн һэн. Теэд ямар аргаар энэ соргонуудые түргэнөөр, һайн шанартайгаар тошылдожо болохо гээшэб? Энээн тухай «Теплоприбор» заводой механическа цехэй токарьнууд яһала бодомжолдог һэн. Михаил Кузьмич Пластинин мүн лэ энээн тушаа һанаанда абтажа ябаа. Ажалһаа гэртээ бусаһаар лэ элдэб техническэ номуудые шудалха. Саарһан дээрэ янза бүриин чертёжнуудые зураадшье үзэхэ. Һүниие һүнилэн саарһан дээрэ һуухадань, һамганиинь:

— Инженер бэшэ аад, ямар юумэеэ зурана гээшэбши? Тэрэшни хэндэ хэрэгтэй юм. Зоной наадан болохоёбл зобоно хаш даа, — гэжэ гэмэр-гутар гэхэ.

— Ухаалан зохёолго, урлан нарижуулга гээшэ имагтал инженерэй, эрдэмтэдэй хэрэг бэшэ юм шуу. Бидэнэй, хүдэлмэришэдэй. дүршэл, шадабаригүйгөөр юуншье бүтэхэгүй. Энэ чертёжни нэгэл оншотойхон байха даа,— гэжэ тэрэ томоотойгоор харюусаха. Уданшьегүй Михаил Кузьмич бэлэн болоһон чертёжоо цехэйнгээ инженерно-техническэ мэргэжэлтэдтэ асаржа харуулаа һэн.

Токарна станок дээрэ гансата найман сорго тошылдохо гэһэн дурадхалынь олоной һайшаалда хүртэбэ. Энэ онол аргыень механическа цехэй токарьнууд бүлтадаа хэрэглэдэг болоо һэн. Пластининай олоһон онол арга хэрэглэһэнэй ашаар механическа цехэй токарьнууд жэл бүри 926 түхэриг арьбална.

Мүн Михаил Пластинин СИУ приборто хэрэглэгдэдэг сахаригуудые тошылдохо түхеэрэлгэ зохёоһон байна. Шэнэ түхеэрэлгэ хэрэглэһэнэй ашаар токарьнууд жэл бүри 1504 түхэриг арьбалдаг болоо. Мүн ажалай бүтээсэ дээшэлһэн байха юм.

Энэ хүн 1970 ондо токарна станок дээрэ детальнуудые тошылдохо 5 дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, 4910 түхэригэй арьбалалта хэһэн байха юм. Байгша оной эхинһээ дүрбэн дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, 3000 түхэригэй арьбалалта хээд байна.

Эрхим һайнаар хүдэлхын хажуугаар шэнэ онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ гээшэмнай тон һайшаалтай хэрэг. Бага гаргаша-тайгаар ехэ продукци бүтээ... гахын тула хүдэлмэришэн... оролдохо ёһотой гэжэ Пла... тоолодог. Өөрөө халаанайнг... бари хододоо 80—90 про... үлүүлэн дүүргэжэ, олоной ... һаа онсо шалгардаг. Участ... мастер Ефим Фёдорович Ал...

— Бэлигтэй бэрхэ тока... даймнай нэгэниинь юм даа... жэ хүдэлмэришэ нүхэрөө ма...

Дунда зэргын бэетэй, ... наһанай хүн токарна ст... дэргэдэ хүдэлжэ байна. Хү... тагаар зүһэгдэһэн түмэрһөө... хүхэ үнгэтэй зородоһон м... годирһоор газарта унана. ... тэрэниие саг дары хамаа... гаар хайрсаг соо хэжэрхин... ногойнь дэргэдэ нэгэшье ... юумэн үгы. Ехэл нягта, ... бэрхэ хүн эндэ хүдэлнэ гэ... һаар лэ ойлгохоор. «Социал... рысөөндэ эрхимлэгшэ», «... эрхим токарь» гэһэн б... вымпелнүүд дээрэнь үлгөө...

— Энэ станок дээрэ дүр... жэлээ хүдэлнэб. Тон һайн ... Иимэ станогые бүтээсэ ... гээр ашаглаха шухала. Т... техническэ һайн харууһа х... рэгтэй,— гэжэ Михаил ... саашань хөөрөөгөө ү... лүүлбэ.

— Би наймадахи жэлэ... ажалланаб. Табадахи ра... болонхойб. Коммунис ... ударнигай нэрэ зэргэдэ ... хэйб,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Михаил Пластинин дүр... бэрхэ токарь болонхой. Бүх... дукцияа өөрын тамгатайга... тээдэг болоһоор үнинэй. Ү... табан жэлэйнгээ даабари ... жэл соо бэелүүлхээр дээшэ... дэһэн социалис уялга абаа.

Шэнэ онол арга хэрэглэ... хи үүсхэлтэйгээр хүдэ... ашаар Михаил Кузьмич ... нин шэнэ табан жэлэйнгээ ... шын жэлэй даабари окт... 21-дэ дүүргээд, мүнөө 197... февраль һарын түсэбөөр ... байна.

Тэрээнтэй мүрысэдэг И... лышев жэлэйнгээ даабари ... болзорһоонь урид дүүргээ.

«Теплоприбор» заводой м... ческа цехэй токарьнууд һа... нартай ехэ продукци бүтэ... гахын тула бүри эршэтэйгэ... рысэнэд. Энэ мүрысөөнэй ... гэгшэдэй нэгэн Михаил ... Пластинин болоно.

К. ЖАМЬЯН...

ХАРУУҺА ЕХЭТЭЙ АЖАЛ ЮМ

(Улаан-Үдын аймагай „Авангард“ колхозой тугалшан М. Ф. ПЕРФИЛЬЕВАГАЙ хөөрөөнһөө)

НАРАЙ МАЛ ХАРУУҺАЛАЛГА

Фермынгээ һаалишадтай нягта холбоотойгоор ажалладагби. Үнеэд хэды багта тугаллажа эхилхэб, хэды саг соо үргэлжэлхэб гэжэ тэдэнэрһээ ходо асуужа, мэдэжэ байдагби. Нарай мал тушаан абалгада эртэнһээ бэлэдхэхэдэмни, эдэ бүгэдэ ехэхэн туһа хүргэдэг.

Һая түрэһэн нарай тугалнууд түрүүшын 20 хоногой туршада һаалишадай харууһанда байдаг. Энээнэй һүүлээр зоотехник, ветеринартай, һаалишадтай сугтаа тугал бүхэниие хаража үзөөд, тушаан абадагби. Хори хоноһон тугалнууд үшөөл нарай зандаа, ташарайгүйхэн байдаг гээшэ aaб даа. Заахан хүхүүрнүүд соо үсөө үсөөхэнөөр тэдэнэрые хаажа, харин нягтаар, оролдосо хэшээлтэйгээр харууһалха хэрэгтэй болгододог. Тугалнуудай бэеэ хүсэжэ, тэнхээ тамир орожо, томо боломсоорнь уужам хүхүүрнүүдтэ оруулжа, олоорнь байлгадагби.

Тугалнуудаймнай байра типовой, шэнэ юм. Уужам, гэрэлтэй һаруул байхаһаа гадна, температурань нэгэ хэм соогоо байдаг. Саг үргэлжэ сэбэрлэгдэжэ, хүхүүрнүүд соохи хэбтэри ходо һэлгэгдэжэ байдаг. Тугалнуудай байра соо хуурай, һалхи һүрихэгүйн тулада саг үргэлжэ анхаралаа табижа байдагби.

Үбэлэй сагта тугалнуудаа дулаан байрада байлгадаг, зундаа һарабшатай хорёо соо хаадаг байнаб. Үбэлэйшье, зунайшье байрануд соо һүнэй, уһанай соргонууд, мүн концентрат, үбһэ гэхэ мэтэ хуурай тэжээл хэхэ тэбшэнүүд табятай байдаг.

Мүнөө үбэлжэлгэдэ яһала бэлдэнхэйб. Тугалайнгаа байра сэбэрлэһэн, дулаалһан, сагаадаһан байнаб. Колхозоймнай правлени үбэлэй сагта ниитын малда бардам хүрэхэ үбһэ, һолоомо, холимог тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхаралаа хандуулна. Тугалнуудташье элбэг тэжээл бэлэдхэгдэнхэй. Мүн малай уһалуури һайнаар эмхидхэгдэһэн байна. Фермэдэмнай шэнэ худаг малтагдажа, оньһожоруулагдамал бүлүүр тодхогдонхой юм.

ТУГАЛНУУДЫЕ ЭДЕЭЛҮҮЛГЭ

Би тугалнуудые тушаажа абаһаар түрүүшын арбан хоногто тугал бүхэндэ сүүдхэдөө 5 литр сэбэр һү уулгадагби. Энэ һүень аб адлихан хэмжүүртэйгээр хубааридажа, үдэртөө хэды дахин уулгадагби. Энэ үе соо нарай тугалнуудта ондоо тэжээл үгэдэггүй байнаб.

Удаадахи арбан хоногто тугалнуудта уулгадаг һүеэ 4 литр хүрэтэр хорооноб. Саашадаа арба арбан хоногто 0,5 литр хүрэтэрнь хороодогби. Энэ хугасаа соо тугалнууд витаминтай үбһэ, холимог тэжээл эдижэ захалдаг. Тиигэжэ үдэртөө 600 грамм үбһэ, нэгэ килограмм хүрэтэр холимог тэжээл тугалнуудта үгтэнэ. Минеральна тэжээлээр тугалнуудые оройдоо таһалдуулдаггүйб.

Зундаа хүхэ ногоо сабшажа, тугалнуудта үгэдэг байгааб. Сүүдхэдөө турба дахин уһалдагби. Үбэлдөө уһаяа бүлеэсүүлдэг, мүн зунайшье сагта худагай хүйтэн уһа малда уулгажа болохогүй, тусхай амһарта соо эюулжэ наранда байлгаад, малда уулгаха шухала.

Зооветмэргэжэлтэд тугалнуудые ходо үзэжэ, хаража байдаг юм. Элдэб үбшэнһөө һэргылһэн тарилга хэдэг.

700 ГРАММ НЭМЭЛТЭ ШЭГНҮҮР

Нарай мал оролдосо хэшээлтэйгээр харууһалаад байхада, яһала һайн үрэ дүн туйлагдана. Тугалнууд тамир тэнхээ һайнтайгаар түлжэнэ. Жэшээлхэдэ, намартаа тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдөө дунда зэргээр 700 граммаар нэмээжэ шадаһан байнаб.

Хори хоноһон тугалнуудые даажа абадагби гэжэ дээрэ хэлээ һэм. Энэ хугасаа соо тугал бүхэнэй амидын шэгнүүр 15—35 килограмм татадаг. Тиихэдэ би зургаа һаратай болгоод шахан таргалуулха гүүртэдэ тушаанаб. Энэ үедэ буруу бүхэн 80-128 килограмм шэгнүүртэй болоод байдаг.

Би энэ жэлдэ 65 тугал түлжүүлээб. Мүнөө үшөө 40 буруу даажа абаад харуулжа байнаб. Һаяар, хахад жэлтэй боломсоорнь шахан таргалуулха гүүртэдэ тушаажа үгэхэ байнаб.

Минии туйлаһан үрэ дүн эрхим һайн гэжэрхихоор бэшэ aaб даа. Түрүү малшад үшөөшье һайн амжалта туйлана. Тиимэһээ түрүү малшадай дүй дүршэл шудалжа, ажал хүдэлмэридөө нэбтэрүүлхэ гээшэ нангин уялгамни гэжэ ходо һанажа ябагшаб.

А. ШУЛУНОВ
бэшэжэ абаба.

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Дуглас-Хьюм Урда Родезиин расис засагаархидай толгойлогшо Смидтэй хэлсээ хэжэ, Лондон ба Солсбери хоёрой хоорондо «Конституционно зүришэлдөөе гуримшуулха» тухай хэлсээ баталба гээд Англиин правительство соносхобо. Энэ хэлсээнэй үндэһэн дээрэ Англиин правительствын үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг Урда Родезиин засагаархидтай эшхэбтэр үгэсөө хэһэниинь ойлгосотой. Энэ үгэсөөнэй гол зорилго хадаа Урда Родезиин нютаг зон болохо 5 миллион зимбабве арад тушаа үндэһэ яһанай илгаа ба аппартеид гэдэгые үндэһэлдэг политика ябуулжа байгаа Урда Родезиин расис ёһоной засагаархидай, хизаарлагдаагүй саг соо эзэрхэжэ байхыень зүбшөөһэн ушар мүн болоно. Зимбабве арадай эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байха хуулита эрхэнүүдтэ, Африкын арадуудта, бүхы дэлхэйн олониитын хараа бодолдо сэхэ зүриһэн ушар гэжэ энэ ябуулгыень сэгнэхэдэ зүбтэй.

Үшөө 1961 ондо Англиин правительство өөһэдынгөө зохёоһон «конституциие» Урда Родезидэ нэбтэрүүлээ юм. Энэл конституциин ёһоор үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг мүнөөнэй колониальна засагаархидай эзэрхэлгын үндэһэн табигдаа һэн. Тиимэһээл хэдэн жэлэй үнгэрһэн хойно Урда Родезиин «бэеэ даанхай» байдал тухай хуули бусаар Смидэй засагаархидай соносхоходоньшье, удаань тэрэниие «республика» болгоһон тухай хуурмаг хашхараа гаргахаданьшье, сагаан шарайта колониалистнуудай аашануудта һаад хэхэ, тэдэнэй хуули буса засагые усадхаха зорилгоор Англиин правительство ямаршье хэмжээ абахагүйһөө гадна, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин зүгһөө тиимэ хэмжээнэй абталгада али болохоор һаад түбэг ушаруулаа юм.

Родезиин асуудалаар ООН-ой Аюулгүйн Соведэй ба Генеральна Ассамблейн баталан абаһан резолюциие, тэрэшэлэн Смит гэгшын засагые усадхахын зорилгоор зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэхэ хүрэтэр шиидхэхы хэмжээ абаха тухай Африкын нэгэдэлэй эмхиин ба дэлхэйн олониитын эрилтэнүүдые Англиин правительство анхардаггүй байгаа. Тиимэһээл колониализмын үлэгдэлнүүдые усадхаха зорилготой ООН-ой комитедэй бүридэлһөө гараһан тухайгаа 1971 оной январь соо Англи мэдүүлээ һэн.

Энэ асуудалаар Англиин консервативна правительствын ябуулжа байгаа политикын үндэһэниинь тоншье эли тодо. ЮАР ба Урда Родезиһээ, тэрэшэлэн энэ райондо колониальна түхеэрэлгэ ба эмхинүүдтэй Португалиһаа бүридэһэн сэрэгэй-колониальна бүлэглэл Африка түбиин урда зүгтэ байгуулжа, үшөө колонизаторнуудай дарлалга доро байһан Африкын арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ һаад түбэг татаха, Африкын гүрэнүүдэй бэеэ даанхай байдалда аюул ушаруулха зорилгоёо Англиин правительство бэелүүлхые һэдэнэ бшуу.

Англиин правительствын эдэ ябуулгануудай Африкын гүрэнүүдэй правительствануудай, Африкын урда зүгэй национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй ба дэлхэйн олониитын үргэн олон түлөөлэгшэдэй зүгһөө зэбүүрхэл ба дураа гуталгые үүдхэһэниинь ойлгосотой.

Родезиин расис ёһоной засагаархидтай Лондоной хэһэн энэ эшхэбтэр үгэсөөе совет хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад сэхэ шууд буруушаажа байна гэжэ ТАСС мэдүүлхэ түлөөлэлгэтэй. Урда Родезидэ засагые барижа байһан үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг Смидэй бүлэгые Советскэ Союз мэдэрдэггүй, энэ засагта «хуулита» шэнжэ олгохо зорилгоор хэгдэдэг али бүхы ябуулгануудые буруушаана.

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй ба Генеральна Ассамблейн шиидхэбэринүүдэй үндэһэн дээрэ Родезиин расис засагые усадхалгада ба ороной хуулита эзэн болохо зимбабве арадта тэрэниие дары түргэн дамжуулан үгэлгэдэ аша туһатай шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха хэрэгые Советскэ Союз дэмжэнэ, дэмжэдэгшье байгаа.

УКРАИНЫН металлу... томо ехэ завод — Жданов... «Азовсталь» барилга үргэ... нөө эндэ предприятиин ... ээлжээнэй барилга хэгдэ... гашад түмэр хабтайлгад... түхэлэй мантан томо ста... родно-конверторнэ цех ... байнхай. Энэ хадаа ма... дотор юһэдэхи түсэбтэ т... дэ хэгдэхэ томо ехэ ба... дай нэгэн болоно.

Жэлэй туршадахи ... тээсэ абажа харахада, ... верторнүүд мүнөө хүдэл... мартенэй цехһээ 1,5 д... тэй юм. Түмэр хабтайл... 5-һаа 50 миллиметр х... заантай хабтайлгамал т... гаха аргатай.

Мүнөө шэнэ корпусуу... гагдажа, түмэр хаб... «3600» түхэлэй станай т... ческа түхеэрэлгын һуури... жа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Украи... нов хотодохи «Азовост... металлургическа заводой ... ээлжээнэй барилгын учас... нэгэндэ.

АПН-эй

Манай хөөрэлдөөн

Конституциин үдэрые угтуулан, манай корреспондент элдэб мэргэжэлэй хэдэн хүнһөө эрхэеэ яажа эдлэдэг тухайнь асууһан байна. Тэдэнэй харюунуудһаа доро толилбобди.

„УШАРГТЫ,

Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэришэн, БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат Л. В. МАХАНЧЕЕВА:

—Гайхамшаг ехэ удха шанарай хэмжээ ябуулгануул хүсэдөөр бэлжэ, бидэндэ дадал болоодхидоо тиимэ байха ёһотойл янгеэр үзэгдэдэг, тиигээд ехэ юрын болошодог. Жэшээнь, Совет гүрэнэй эрхэтэн бүхэндэ конституцияар олгогдоһон ажаллаха эрэ абая. Бүхы жаргалнай, хүн болохо замнай энээнһээ эхитэйл ла. Теэд зарим нэгэнэйнгээ «ажал гээшэ жаргал» гэхэдэнь, ээлдэхэеэ һанадаг хүнүүд ябадаг. Эдэ оройдоо бодолгүй хүнүүд гээшэ. Тэдэнэй ажаллаха эрхыень хаһажархёо һаа лаха об? Нээрээшье, энэ эрхэеэ харадаа һаа, яаха байнабибди? Ябанаймнай харгы, ажабайдалай мухардаад лэ дүүрээл даа. Теэд бидэ энээн тухай һанаагаа бододоггүйбди. Юундэб гэхэдэ, ажаллаха эрхэмнай конституцияар хангагданхай.

Би мүнөө Улаан-Үдынгөө авиазаводто энэ эрхэеэ эдлэжэ ябанаб. 1964 ондо найман жэлэй һургуули дүүргээд ерэхэдэмни, шэрэгшын мэргэжэлдэ һургаа һэн. Мүнөө заводһоомнай минии гар үрөөгүй самолёт гарадаггүй. Олон мянган хүдэлмэришэдэй дунда хэрэгтэй нэгэниинь ябанаб гэжэ һанахадаа урмашахаар байдаг. Үдэшын һургуулида ябажа, арбан нэгэдэхиие дүүргээд, Зүүн-Сибиριин технологическа институтда ороо б. Хэрбээ капиталис орондо һуугаа һаа, иимэ ябажа шадахагүй байгаалби даа. Тэндэ хүнүүд ажаллаха эрхэеэ хүшэр хүндэ, үни удаан тэмсэлээр олоно.

Һайнаар хүдэлһэн, оролдоод ябаһан хүндэ юрын хүдэлмэри-

АТААРХАГТЫ,

шэнһөө гүрэн түрээ хүтэлхэ хүн болотороо ургаха арга бии. Би түрэл республикынгаа Верховно Соведтэ депутадаар һунгагдахадаа энээниие ойлгоо һэм. Энэ эрхэ бидэндэ мүн лэ конституцияар олгогдонхой гээшэ. Тиимэһээ би агуу Октябриин һүүлээр ерэдэг энэ һайндэрые арадаймнай хоёрдохи ехэ баярай үдэр гэжэ һанадагби.

Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Р-Г. БАЛДАНОВ:

— Би һаяхан боложо үнгэрэгшэ СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй III сессиин материалнуудтай танилсажа байхадаа, иимэ нэгэ баримтаар һонирхооб. Юһэдэхи табан жэлэй туршада гүрэнэймнай ниитын фондын хэмжээн 90 миллиард түхэригтэ хүрэхэ юм байна. Энэ мүнгэн медицинскэ хангалга, һуралсал, ясли, саад, амаралта, элүүржүүлгын ажал болон бусад шухала хэрэгтэ гаргашалагдаха. Тиихэдээ манай гүрэнэй хүн бүхэндэ 350 түхэриг хүртэхэ болоно. Үгышье һаа, жэшээнь, манай 8 хүнһөө бүридэһэн бүлэдэ 2800 түхэриг энэ фондһоо гаргашалагдаха байна. Энэмнай салин хүлһэндэ оронегүй ха юм. Иимэ ехэ гаргаша бидэндэ гүрэнэй хэдэгые би һаял ойлгооб. Гансахан аба эжы хоёройнгоо салин дээрэ һууха болоо һаа, бидэ айлай 6 хүүгэд һургуулида һуража шадахагүй байгаабди. Теэд гүрэн энэ эрхыемнай өөрынгөө хуулияр хангаа.

Абамни институтда ороходом, помдоол һайн һураарай, тархи соогоо юумэтэй боложо гараа һаа, зондо туһатай хүн болохош, гүрэн түрынгөө оролдоһон ашынь харюулхаш гээ һэн. Энэ хэлэгшэнь баһал зүбтэй. Мүнөө үеын

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ

эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ шадаха мэргэжэлтэ болоо һаа, би, жэшээнь, дээрэ дурсагша гүрэнэйнгөө ниитын фондын хэмжээе бүри ехэ болголсохо байнаб.

Энэ хэлээшэеэ бэелүүлхэ арга боломжо бидэндэ үлүү гарама гээшэ. Бэрхэ багшанар, али бүхы түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан һургуули... Абадаг стипендимнай ерэхэ жэлэй сентябрьһаа бури ехэ болохонь. Эдэ бүгэдэ бидэндэ мүн лэ совет хуулияр олгогдонол даа. Тиимэһээ би совет Конституциингаа үдэрөөр дашарамдуулан, нүхэд студентнүүдээ бүри һайнаар һурая гэжэ уряалнаб.

Буряадай республиканска больницын врач В. Г. ХАРЛОВА:

— Манай гүрэн хүн зонойнгоо элүүрые хамгаалхын түлөө саг үргэлжэ оролдожо байдаг. Энээнэй аша үрые бидэ үдэр бүри бэе дээрээ үзэдэгбди. Үбшэлөө һаа түлөөһэгүйгөөр аргалуулжа, курорт, санатори гэхэ мэтэ элүүржүүлгын газарнуудта амарнабди. Хүдэлмэриимнай долоон хоногой хоёрынь амаралтын, жэл бүри ээлжээтэ амаралтадаа гарахадамнай, салимнай түлэгдэдэг. Эдэ бүгэдэ бидэндэ гүрэнэймнай хуулияр олгогдонхой, Конституци дотор бэшэгдэнхэй гээшэ.

Би мүнөө намар уласхоорондын залуушуулай «Спутник» гэжэ лагерьта амаржа ерээб. Тэндэ гол түлэб социалис ороной залуушуул сугларна. Тиибэшье бидэ капиталай оронуудта һууһан үетэн тухайгаа хөөрэлдэдэг байгаабди. Илгаамнай жэгтэй ехэл даа. Жэшээнь, Америкэдэ хүн мухар гэдэһэндээ операци хүүлхэдээ 99 доллар түлэдэг байна, нэгэ дахин врачта бэеэ үзүүлхэдээ 15 долллар түлэнэ. Хүндэ үбшэн байгаа һаань, түлбэринь бури үнэтэй болодог. Тиихэдэнь манай орондо булта миинтэ. Минии «Спутник» лагерьта амарха бопоходомни, харгымни гаршын тэн хахадые гүрэн даагаа һэн. Тэндэ байхадаа

ЭРХЭТЭНБИ!“

ямаршье түлөөһэгүйгөөр Ташкент, Баку, Ереван, Сочи городуудай үзэсхэлэн һайхан газарнуудые харааб. Намтай хамта Улаан-Үдымнай предприятинуудһаа арбаад залуу хүдэлмэришэд ябаа һэн. Амаралтаяа үнэгүйгөөр үнгэргэхэһөө гадна, бэедээ ехэ туһатайгаар, аша үрэтэйгөөр үнгэргөөбди даа. Эдэ бүгэдэ манай гүрэнэй Конституцияар хараалагдаһан хуулинуудай үнэхөөр арад зоной тала бариһыень гэршэлнэ гэжэ һананаб.

«ЭРХЭ СҮЛӨӨГӨӨРӨӨ ОМОГОРХОГТЫ!»

(ҮНДЭР ДОЛГИН ДЭЭГҮҮР ТҮРЭҺЭН БОДОЛНУУД)

АМЕРИКЫН Холбоото Штадуудай Коммунис партиин национальна түрүүлэгшэ Генри Уинстон КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна дээдэ һургуулида һуралсагшадтай 1969 оной сентябриин нэгэнэй—США-гай Коммунис партиин эмхидхэгдэһээр 50 жэлэй ойн үдэр уулзахадаа, совет хүнүүдэй тэмсэл, ажабайдал, ажал тухай омогорхолой, атаархалай үгэнүүдые зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн хэлээ һэн. Тэрэнэй хэдэн мүрнүүд эли тодоор һанагдана:

— Танай Орон шэнги гүрэн түрэдэ, иимэ һайхан хуулиин наран доро түрэхэ гээшэ ямар ехэ зол жаргал бэ даа! Таанадтал адляар ажаһуудаг, ажалладаг, һурадаг, амардаг хүнүүд дэлхэй дээрэ үгы. Зүб даа, үгы.

Империалис хархисуудтай нюур нюураараа харалсан тэнжэһэн, одоошье ядарал зоболонгые һайса үзэһэн, доромжолуулһан, арһаяһанай илгаа гаргагшад—расистнуудта мүрдүүлжэ, нилээд удаан түрмэдэ һууһан, һүүлдэнь тэндээ һохор болоһон, тиибэшье һаа нугаршагүй хатуу зоригтой коммунистын иигэжэ хэлэжэ байхада, үнэхөөрөөшье, эрхэ, сүлөөтэйл Орон дотор ажаһууна гээшэ хабди гээд эжэ эхигүйгөөр ойлгожо, уяржа һуугаа һэмди.

Генри Уинстонай һүүлэй жэлнүүдтэ (Советскэ Союз айлшалхын урда тээ) ажаһууһан Нью-Йорк хотын 14-дэхи гудамжа «Правда» газетэдэ һайса уншаһан, наһажаал коммунистын хөөрэхые яһала шагнаа һэмди.

Хото городой үйлсэ гудамжанууд ондо ондоонууд ааб даа. Харин империалис США-гай, манай орон СССР-эй хотонуудай гудамжануудшье хадаа хоорондоо тад ондоонууд гээшэл ха.

Генри Уинстонай ажаһууһан Нью-Йоркын 14-дэхи гудамжада сагаан шарайтай хүнүүд ажаһуудаггүй. Тэдэнэр үдэрынь ерэжэ, эмхи зургаануудта ажал хээд, үдэшэниинь городой нүгөө тээ — сагаан шарайтай хүнүүдэй хотодо ошодог юм. Энэшье ехэ гайхал бэшэ.

Нэгэ столоводо эдеэлхэ, нэгэ кинодо ороxo, нэгэ һургуулида һураха эрхэгүй, үнгэржэ ерэхэдээ, сагаан арһатайшуулда үйлсэдэ харгы гаргажа үгэхэ баатай болодог негр яһатанда США-да ажаһуухань ямар гэжэ һананат?! Тэрэ 14-дэхи гудамжын негрнүүд «сэлмэг нара нэгэш хараагүй» гэжэ баталан хэлэмээр.

СССР-тэхи хотонуудай гудамжануудые абаад үзэе. Холошье ошоод яахамнайб? Түрэл хото Улаан-Үдынгөө нэгэ үйлсэ — Валентина Терешковагай нэрэмжэтэ гудамжаар алхалая.

Үйлсын эхин дээрэ түбхинэһэн Соёлой дээдэ һургуули. Шэл бетон хоёрые хабсаргажа бариһан мантан энэ ордон соо олохон яһатанай түлөөлэгшэд һурана. Яхад, тува, хакас, украин, белорус, ород, буряад болон бусад.

Гудамжаар саашалая. Табан дабхар гэрнүүдэй һубарян. Эдэ гэрнүүд соо Америкынхидэл адляар нэгэ яһатан ажаһууна гү? Үгы даа. Эдэ ордон гооронсонууд соо буряадууд, ородууд, еврейнүүд, татарнууд, украинецууд, цыганууд болон бусад яһатанай түлөөлэгшэдэй гэр бүлэнүүд ажаһууна.

Генри Уинстон 1934 ондо Буряад ороноор ябаһан юм. Тиихэдэ Дээдэ-Үдэ (Улаан-Үдэ) хотомнай үшөөл заахан, тиимэшье гоё бэшэ һааб даа. Мүнөө Генри Уинстон эндэ ерэжэ, 1934 оной-хидоол адли хёрхо нюдэтэй болоод, Улаан-Үдыемнай хараһан һай! Одоол Совет хуулиин наран доро мандаһан Буряадай ниислэл хотые гоёшоон хараха бэлэй!

«ҺУРАХА» гэһэн арюун эрхэ! Буряад арадай сэсэн уран үгэ бии: «Эрхим баян — эрдэм бэлиг». Һураха, һураха, һураха! Теэд һураха эрхын үгы һаа, хайшан гэжэ эрдэм номдо һурахабши даа?!

Манай оронойхидол адляар олоороо һурадаг, эрдэм бэлигээ дээшэлүүлдэг ондоо гүрэн түрэ үгы ёһотой даа.

Байгша оной октябрь һара соо Москвада үнгэрһэн студентнэрэй бүхэсоюзна слёт дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ һэн:

— Революциин урда тээ, хүндэтэ нүхэд, дээдэ һургуули дүүргэхэ арга боломжо үсөөхэн лэ хүндэ тудалдадаг һэн. Харин мүнөө манай ороной студентнүүд гээшэ таба миллион шахуу дээдэ һургуулинуудай, дүрбэ миллион хахад тусхай дунда һургуулинуудай, училищи, техникумүүдэй һурагшадһаа бүридэнэ. Совет студентнүүд хадаа хүдэлмэришэн, таряашан, ажалша интеллигенциин мяха шуһанай таһардаһан, мүнөөнэй залуушуулые эрдэм номдо һургаха арга боломжо ажалаараа, тэмсэлээрээ олгоһон хүн зоной үри хүүгэд мүн шуу.

«Һураха» гэһэн арюун эрхэ! Манай парти, правительство залуу үетэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ямар ехэ анхарал хандуулна гээшэб? Байгша оной октябрь һара соо гүрэн түрымнай гаргаһан тогтоол хадаа студентнэрэй ажаһуудал, байдалые, стипендиие улам саашань һайжаруулгада зорюулагданхай.

...Һаяхан танил нэгэ айлни өөһэдынгөө басаган тухай иигэжэ хэлээ һэн: «Медицинскэ дээдэл һургуулида орохом гээд һаладаггүй хүн. Энэ жэлдэ бирабагүй. Конкурсоор гараагүй. Хойто жэлдэ заатагүй орохонь».

Эгээл тиигэжэ байхалань, би эжэ эхигүй Япон орон доторхи ушар байдал тухай гансата һанаад орхёо һэм. Тэндэмнай һургуулиин һурагшад мүнгэ түлэжэ һурана. Тиихэдэ дээдэ һургуулида һуража байһан басагад, хүбүүдтээ гэртэхиниинь һара бүхэндэ 125—135 түхэриг эльгээхэ, үгэхэ болодог. Медицинскэ дээдэ һургуулида орохын тула хүн бүхэн нэгэ миллион иен гү, али манайхяар 2, мянга 500 түхэриг түлэнэ. Тиигээд шалгалта дээрэ унашадаг даа. Хүбүүн гү, али басаганшье дээдэ һургуулида орожо шадахагүй, тэрэ түлэгдэһэн мүнгэниинь шье бусаагдахагүй. Тиимэ ушар байдалда һураад, дээдэ һургуулида ороод туршалши!

Һанаад, бодоод үзэе! Гансахан манай Улаан-Үдэ хотодо, революциин урда тээ дээдэ нэгэшье һургуулигүй байһан городто, мүнөө дээдэ 4 һургуули, хэдэн олон техникум, училищинууд бии. Хүдөө нютаг, аймагуудай хонишод, малшадай, таряашадай хүбүүд, басагадай Москва, Ленинград, Киев, Ташкент хотонуудта һурахаяа ошодог болоһониинь мүнөө гайхалтай бэшэ болоо.

Бүхы эдэ бүгэдэмнай нангин эрхымнай, һайхан хуулиимнай аша болоно ха юм.

БИДЭНДЭ олон эрхэ үгтэнхэй. Ажаллаха, һураха, амарха...

Эдэ бүгэдэн тухай олые хэлэжэ боломоор даа. Эдэ эрхэнүүдые эдлэжэ, энхэ ажаһуужа. ажаллажа, һуража, амаржа ябаха гээшэмнай хүн түрэлтэнэ олгогдоһон дээдын дээдэ зол жаргал гээшэ ааб даа. Энээндэ харюу болгон, бидэнэрэй үгэхэ юумэн гэхэдэ, ажал, эрхим һуралсал болоно бэшэ гү?

Тиихэдэ Москвада Генри Уинстон хэлэһэн юм:

— Эрхэ сүлөөгөөрөө омогорхогты!

Зүб даа. Эрхэ сүлөөтэй оропдо һайхан хуулиин наран доро ажаһуужа, үлзытэй эрхэнүүдые эдлэжэ байһан бидэнэрэй омогорхол ехэ.

Гүрэн гээшэ бидэ өөһэдөөбди!

Г. ДАШАБЫЛОВ.

АШАТАЙ ТУҺАТАЙ СҮЛӨӨ САГ

Совет хүнэй ажаһуудал жэл үнгэрэхэ бүри баян дэлгэр боложо, мэргэжэл шадабаринь, эрдэм болбосоролынь дээшэлжэ, һонирхолынь үргэлжэ байнхай. Тиигэншьегүй яаха гээшэб! Бүхы совет обществын, Коммунис партиин эгээл нангин хараа шэглэгэнь хадаа ажалшан хүн бүхэндэ жаргал түхөөхэ, оюун бэлиень бадаруулха гэһэн ха юм. Үгэнэй бүрүүлһээ үдэшын харанхы унтар үе мэсынгээ унтарха болотор хэхэ хоолойнгоо хойноһоо ажалаад, унтажа амархыел бододог сагай үни заяанда үнгэрэн ошоной. Мүнөө городтошье, хүдөөдэшье сүлөө саг элбэгжээ. Ганса тэрэ сагаа ямараар үнгэргэхэбши—өөрһөөшни дулдыдана. Ажалһаа газаашаа гарахадаш, һаруул гэрэлээр толорһон театр, клубууд хараха, үгы гэбэл, сана, конькигаар дуран соогоо халтиран, сэзжэеэ сэбэр агаараар сарюудхыш. Харин номдо дуратайшууя библиотекэ ошожо, уран зохёолой гү, али эрдэм наукада хабаатай ботинуудые абаад, хуудаһануудайнь һаршаганаан доро ухаан бодолоо арьбадхыш. Сүлөө саг гээшэ совет хүнэй эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлхэ, бэе махабадаа шангадхаха, үри хүүгэдээ хүмүүжүүлхэ, гэр бүлынхидөө, үетэн нүхэдөө баясуулха гэжэ үгтэһэн ашатай туһатай саг ха юм. Сүлөө сагаа зүбөөр хэрэглэжэ һураха ёһотойбди. Манай фотокорреспондент С. БАЛДУЕВАЙ зураг дээрэ баян гэжэ суутай Баргажанай библиотекын хүдөө ажахын таһагые даагша комсомол басаган Клавдия Паньтининае ном судараа бэлдэжэрхёод, уншагшадаа хүлеэжэ байхыень харанат.

ШЭНЭ ХАЛЬМАГАЙ СОЛГЁО ДУУНУУД

РСФСР-эй тэгшэхэн жагсаалтай аха дүү республиканудай нэгэн — Совет Хальмаг АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ажахын, соёлой үндэр туйлалтаар угтажа байна.

Урдань соёл болбосоролой талаар гээгдэнги байһан Хальмаг орон мүнөө үедэ ургажа ябаа промышленностьтай, томоонь һожоруулагдаһан хүдөө ажахытай, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудтай түрүү республиканудай нэгэн болонхой.

Олон яһата совет литературын һалбари болохо Хальмагай литература хүгжэлтын замаар дабхина. Ородой классическа, совет литературануудай, арадай аман үгын, эхин түрүүн «Джангар» гэжэ баатарлиг эпосэй нүлөө доро хальмаг литература хүгжэн һалбараа.

Мэдээжэ уран зохёолшод Аксен Сусеев, Санджи Каляев, Хасыр Сян-Бэлгнн, Бося Сангаджиева, Алексей Балакаев, Бэм Джимбинов болон бусадай зохёолнууд уншагша олондо хүндэтэй болонхой. Поэт Давид Кугультинов РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат болоһон байха юм.

Мүнөө Хальмагай хэдэн поэдүүдэй шүлэгүүдые танда дурадханабди. Эдэниие поэт Алексей Бадаев оршуулаа.

Давид КУГУЛЬТИНОВ

ҺҮҮЛШЫН САГ

Бүхы наһандаа ажаллаад
хэсээ,
...хыгөө, хүгшэрөө, ехээр тэрэ
эсээ.
...лгоогүй байтарнь үхэлынь
ерэбэ,
...оргүй харанхы руу ябаеы
гэбэ.
...рэлхид, нүхэдтээ
һүүлшынхиеэ гэжэ
...лсажа байтараа, юундэшьеб,
тэрэ
...наг зондо гунигтай
энеэбхилэн,
«Хүлисыш даа, гарнуудни,
амархаа ябахам,
хүдэлөөт һайнаар, баясуулаат
намайгаа!»
Уйдхартай ааляар иигэжэ
хэлээд,
урихнаар хараба ажалша
гарнуудаа,
харахан хүнжэл дээрэ сайжа
хэбтэһэн
холонхой шэрүүн хабагүй
гарнуудаа.

Тимофей БЕМБЕЕВ

ҮЛГЫН ДУУН

...ра орожо номгороод,
...рай газар ундалба.
...бүүн унтыш аргаахан,
...эр баатар болохолши.
...үхирхэ, орилхоо болижо,
...тэй угжаа хүхыш даа.
...нни үльгэр хөөрэжэ,
...гёо дуугаа татахаб даа:
...бэй, бүүбэй бүүбэйхэн,
...абайн хүбүүн золтойхон.
...нгэн годли зуралзан,
...шэд тээшэ ниидэнэ.
...ан туг һара дээрэ
...а татан хиисэнэ.

Үнэр баян хүбүүхэн
үлгы сооһоон бодохолши.
Шамай номдо магтахал,
шамдаа дуугаа татаһуу даа:
бүүбэй, бүүбэй, бүүбэйхэн,
баабайн хүбүүн золтойхон.
Ажабайдалай аян замда
алибаа юумэ туршахаш.
Аласай замые урдашни
абашни шамдаа нээгээл.
Һүүхирхэ, орилхоо болижо,
Һүтэй угжаа хүхыш даа.
Инаг ганса шамхандаа
нрагуу дуугаа татаналби:
бүүбэй, бүүбэй бүүбэйхэн,
баабайн хүбүүн золтойхон.

Бося САНГАДЖИЕВА

ЖАРГАЛ

Яажа нлгаруулхаб жаргалые?
Ялагар һайхан хубсаһан гү?
Арюухан халуухан дуранай
Арюухан аалин найдал гү?
Сэсэгтэй сэбэр сэсэрлиг соо
сэнгүү басаганай шарай гү?
Үзэсхэлэн гоё хайрсаг соохн
үнэтэй сэнтэй шулуун гү?
Хүнүүдтэ туһатай ажалаараа
Хүндэтэй боложо шадаа һаа,
Юртэмсэ дэлхэйн уужамда
Юунһээшье үлүү жаргалтайш.

Михаил ХОНИНОВ

ШЭНЭ ГЭР

Мүнгэтэн долгилно хяаг үбһэн,
мүнхэ таламни хюрууда
сайшаба.
Аяар холуур бурьялаад тооһон,
хаяаран хонид бэлшэжэ ябаба.
Баран танилш һаа, танилшье
бэшэ,
бага наһанай зүргөөр алхалнаб.
Хэдыш бэдэрбэл хуушарһан
гэрээ,
хэзээш олохогүйб гээд
гэмшэнэб.
Хэншье һуурнинь байһан
газарые
хэлэжэ үгэхэгүйл, үни болоол
даа.
Электрын галаар яларгша
байшан
энээн тухай хэлэжэ үгэхэ аал?!
Үргэн гэшхүүртэнь гүйжэ
гараад,
түргэн хэлээб: «Мэндэ,
түрэлни!»
Ханаһаа Ленин энеэбхилэн
хараад,
халуунаар амаршалһандал
үзэгдэбэ.

Түүхын агуу тулалдаанда түрэл Москвагаа хамгаалагшад

Тэбхэр гушан жэлэй саана, декабриин 5-да, Москва шадар немец фашис булимтарагшадые совет сэрэгшэд бута һамна сохижо эхилээ һэн. Энэ ойдо зорюулан, агууехэ тулалдаанда хабаадагшадай нэгэн Родион Николаевич Яковлев тухай А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВАЙ очерк толилбобди.

ЗҮРХЭНЭЙ ДУРАСХААЛ

Очерк

Поезд заримдаа үлгы шэнгеэр һанагдана. Үлгыдэнэ, үлгыдэнэ. Сонходо ээлжээ эхигүйгөөр сигаретэ татажа һууһан Родион Николаевичые хажууһаань хараһан хүн лаб лэ тэрэниие үлгыдүүлээд, дууража ябана гэжэ һанаха байгаа. Зүгөөр тэрэнэй тамхинай эхи захагүй, хөөрөөн шэнгеэр һунаһан утаае хараһан хүн лэ энэ замшан унтаагүй, харин юуншьеб даа тухай, өөртэнь тон дүтын юумэн тухай шэбшэнэ гэжэ абаһаар тааха һэн.

Аяар холын Сибириин шэмэрүүн һалхи, эртын хюруугай амисхаал шэнгээн ерэһэн поездын Москвада дүтэлхэдэл, энэ хүн сонходо һуушадаг зантай һэн. Үгы, тэрэ олон он жэл болоод ниислэл ерэжэ ябана бэшэ. Сэхынь хэлэхэдэ, тэрэ жэл бүри, үнгэрхэдөө, жэлдээ хэды дахин иишэ ябадалтай бэлэй. Тиибэшье һаа, сонходо няалдаад, дууража һууһандал нюдөө халта анинхай, баруун гартаа сигаретэтэй, һаншагтань аяар тэрэ холын жэлдэ һалашагүйгөөр һуушаһан ехэ буугай һомоной түгдэрхэйе зүүн гарайнгаа шэгшы хургаар олдошогүй зүйлдэл, халта халта эльбэн һуудаг һэн. «Шүдхэршни, үбдэхөөхэшьегүй, эдеэшье, юушье эрихэгүй һуужал байха» гэжэ ямаршьеб энхэргэнээр тэрээн тухайгаа шэбшэхэ...

Тиибэшье һаа, энэ һомонойнь түгдэрхэйдэл зүрхэнэйнь оёорто һууһан, зүүдэндэнь — зүүдэн, үдэрэйнь һанаанда — үбшэн боложо ябадаг дурасхаалые хэн хобхолжо, хуу татажа хаяхаб? Юугээршье хюһагдан үгы болохо зүйл бэшэ тэрэ зүрхэнэй дурасхаал гээшэмнай.

Мүнөөшье намарай алтан шара шэрын энэ Москва шадарай ойнууд дээгүүр адхаржа, намарай бороогой ута минаагай шэрбэжэл байхада, ээлжээтэ хэрэгээрээ Москва хүрэжэ ябахадаа, үнөөхил зүрхэнэйнгөө дурасхаалай хүсэтэ долгиндо Родион Николаевич абтаба бшуу.

...Тиихэдэ, эгсэ гушан жэлэй саана, Родион баһал энэ Ярославска харгыгаар, зүгөөр «Росси» экспресс соо бэшэ, түмэр пеэшэн табиһан пульман соо һуугаад хахинуулан ябаа. Баһал тон иимээр нэтэрһэн бороо залуу сэрэгшэдэй һанаата болоһонһоо бүрхэһэн шарайнуудые ута минаагаараа шэрбэжэ байгаа һэн. Буряад хүбүүндэ холын Мухар Шэбэр, гурбатайхан басаганиинь һанагдаадхиха юм. Тон лэ иимэ үдэр һэн. Эгээл иимэ бороотой һэн. Москва шадарай үдхэн ой харгын хоёр тээгүүр баглайлдаа бэлэй. Зүгөөр тиихэдэ хорин зургаатай коммунист Родион Яковлев түрүүшынхеэ Москва — һанал хүсэлөөрөө дала мянга ерэһэн хотоёо зорижо ябаа бшуу. Түрүүшынхеэ..

Родион Николаевич үшөө нэгэ сигаретэ аһааба.

Поезд ябадалаа аалидхаба.

Купе соохи радио мүнөө ухаангүй тодо һоноороо: «Поездмнай манай Эхэ ороной ниислэл Москва хото хүрэбэ. Баяртай, һайн ябагты!» — гэбэ. Эгээл эндэ дикторэй хоолойн хухалга тад ондоо боложо, Верховно главнокомандалагшын захиралтые аяар тэрэ холын жэлдэ уншадаг Левитаниие һануулба. Хухалгань тон адли. Ёһолон, хоолойгоо бүдүүн болгохонь яана гээбта! Эрид адли.

Тиихэдэшье, гушан жэлэй саана, Зүүн Сибириин Улаан тугта 93-дахи дивизиин сэрэгшэдые Москва угтаа бэлэй. Родион Николаевич мартадаггүй: сентябриин 23-най үдэр һэн. Мухар-Шэбэрһээ суг дайнда мордоһон Даша Цыренов (мүнөө нютагтаа хүдэлдэг), Улаан-Үдын хүхюун хүбүүн Иван Зинченко (мүнөө гэр барилгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэ), Сэлэнгын Тельманэй Бата Борисов (мүнөө нютагтаа, пенсидэ гаранхай) болон бусад зэргэ жагсанхай. Һаяхан томилогдоһон дивизиин командир генерал-майор Эрастов һөөлдэнгир хоолойгоор тэдэндэ хандан, иимэнүүд үгэнүүдые хэлээ һэн: «Сибириин хүбүүд! Танда Москвае хамгаалха хүндэтэ хэрэг даалгагдаба. Нэрээ хухалхагүйбди, баатарнууд!».

...Родион Николаевичай үзэхые үзэһэн портфелеэ баряад, Комсомольско талмай дээрэ гарахадань, талаан болоходо, сүлөө таксинууд жэрылдэжэ байба. «Оһоош даа»,—гэжэ хананхгяар досоогоо шэбшээд, ээлжээтэ машина соонь ороод, субынгаа хармаан сооһоо сигаретэеэ гаргажа, гал аһааба. Иихэдэнь лэ сэдьхэлынь ан-бун гэдэг һэн. Зүрхэнэйньшье сохисо номгорхо. Энэ зүрхэн-дамбын аашаяа гаргадаггүй һаа, Родион Николаевич аяар гурбан хоногоо гээжэ, поезд соо нэшүүлжэшье ябахагүй һэн бээзэ. Агаарай асари томо лайнернуудай бии болошоходо, Москвашье гараа һарбайбал, хүрэхөөр гэжэ хүхихөөр ойртоо бшуу. Яахабши теэд. Зүрхэн, наһажаал сэрэгшын зүрхэн...

Нэгэ булан тойроод, үргэн проспектдэ гарамсаараа, залуухан, шуран янзын таксист хүбүүн һөөл соёрхонгёор:

— Хайшаа?—гэбэ.

— Улаан талмай.

— Ойлгосотой—гээд, тэрэнь хэмэл шүдөө харуулан миһэрбэ. Юун гэжэ һанаа юм—бү мэдэе. Энэ наһажаал хүн, магад, түрүүшынхеэ Москва ерээ, тиигээд лэ түрүүшынхеэ энэ түүхэтэ хото ерэһэн хүнүүдэй зангаар, танилсалгаяа эгээл Улаан талмайһаа эхилхээ һанаал ха гэжэ ойлгоо хаш. Энэл удаа таксист эндүүрээ хаш. Родион Николаевич эгээн түрүүн Москва гушан жэлэй саана ерэһэн юм гүбэ. Хүбүүн, шинии түрөөдүйдэ, һүртэ хатуу сагта. Москвагай үйлсэнүүдшье иимэ бэшэ, гайхахаар хон-жэн байгаа. Тэнгэриншье тэнгэридэл адли бэшэ. Дирижабльнууд мэтэ, сагаан аэростадуудаар бүглэгдэнхэй һэн. Теэд эдэ бүгэдэн тухай энэ хүбүүндэ хөөрэхэ аалши даа.

Улаан талмай дээрэ гараба. Хуу эндэ танил. Хүн зон эндэ олон. Диилэнхинь залуушуул. Хүнгөөр, эреэ маряанаар, мүнөө үеынхеэр хубсалһан зон исална. Баран хайшааһьеб яарана.

Гансал Родион Николаевич яаранагүй хэбэртэй. Портфелеэ баряад бэшэ, харин һугабшалаад, аалихан гэшхэлнэ. Сигаредээшье хаяа. Һэр-мэр гэнги болоодхибо. Толгойгоо баруун мүр тээшээ эрьюулжэ, Мавзолей руу харасаяа шэглүүлнэ. Алхасаньшье сэрэгэйхидэл эршэтэй, саб гэмэ болоһоншуу. Шэхэндэнь тэрэ холын жэлэй, 1941 оной ноябриин долооной команда дуулдахадал гэнэ: «Равнение направо! Перейти на строевой!». Тиихэдэ оодон телегрейкэтэй, үбэлэйнгөө малгайн хасабша шуунхай, автомадаа сээжэдээ няаһан, кирзовэ томо сабхитай һэн. Зүрхэнэйнь сохисо, алхасань нэгэн болоһон мэтэ шэхэндэнь соностоо бэлэй. Эндэһээ сэхэ түрүү эшелоной окоп ошохоёо барандаа һайн мэдэржэ ябаа. Тэдэндэ уридшалан хэлэһэншье байгаа. Мавзолейн трибуна дээрэ баһал саһан сагаан болошонхой Верховно главнокомандалагша өөреэ, парти, правительствын хүтэлбэришэд...

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

СОВЕТ КОНСТИТУЦИИН ҺАЙНДЭР

ҮБГЭН ХОНИШОНОЙ БАЯР

— Жэгтэй байна даа, Шэтэдэ самолёто һуухадам үдэшын 7 час байгаа һэн. Улаан-Үдэ ерээд буухадам, үнөөхил 7 часни байгаа. Сагтай адли түргөөр газар хороодог болоһон үедэ минии хүбүүнэй наһанайнгаа ханиие холын нютагта золгоһониинь гайхалтайшье бэшэ юм байна гэжэ һанааб... Гэр бүлэ болоһоноо хуулиин ёһоор «хадуулдаг» Улаан-Үдын тэрэ гоё ордон, юрэдөө, ямар гээшэб! Намһаа байха, урданай абарга баян Санда-ноёной зүүдэндээ харагүй ордон лэ... Тэндэ һуухадаа өөрөө яажа һамга абаһанаа һанааб. Гансаараа хүтэлөөд ерээ һэлдяа. Тиихэдэмни эжым: «Урид хэлэхээ яаһан юмши! Һүеэ байлгасадаа хэжэрхиһэн аад, үлэһынь гашалгааржа, хара сайтай байналби! — гээ агша бэлэй. Ямарш саг байһан юм гээшэб даа. Жаргалтайл саг ерээ.

— Агаһаа арба хоножо хүрэдэг, тиихэдэ аймшагтай холоор һанагдадаг Ярууна нютагһаа мүнөө хүбүүмни хуби заяанайнгаа хани нүхэрые гэртэхиндээ бэри болгожо буулгабал даа,—гэжэ Агын «Мир» колхозой суута хонишодой нэгэн 63 наһатай Дондок Базаров баяр омогорхолоо барижа ядан, манай корреспондентдэ хөөрөө һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: малша үбгэнэй хүбүүн, бэри—Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэжэ ябаһан Дарма-Цырен Жибзема хоёр.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

УРАН ЗУРАГАЙ НҮҮДЭЛ ВЫСТАВКЭ

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай байшангай уран зурагай нүүдэл выставкэ нээгдэбэ. Тус выставкые Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай республиканска музей эмхидхээ. Энэ выставкэ хоёр хубиһаа бүридэнэ. Нэгэдэхи хубидань тоһон шэрээр зурагдаһан зурагууд, хоёрдохидонь графическа болон номуудые шэмэглэһэн зурагууд табигданхай.

Тоһон шэрээр зурагдаһан зурагуудай дунда буряадай ахамад уран зурааша Ц. С. Сампиловай «Адуулгашад», «Бүүдэгэр үдэр» гэһэн зурагууд харагшадай анхарал абаһаар татана. Уран зурааша Э. Э. Аюшеев һаалишад Лубсанова, Цыдыпова гэгшэдэй портредүүдые зуража, ажалша хүнэй түхэл шарайе тобойсо гаргажа шадаа. И. Х. Алтаевай «Сэлэнгэ дээрэ» гэһэн этюд, Б. С. Садыковай «Саян» гэһэн зураг түрэл республикынгаа байгаалиин онсо шэнжые тодоор харуулна.

Графическа зурагуудай дунда Г. И. Москалевой «Карьер дээрэ», И. И. С[...]риковай «Мэхэтэй Буд[...]шуу» гэжэ зурагууд, [...] В. Я. Гончар, А. Н. Сахар[...]ская, Е. И. Неволина гэгш[...]дэй бүтээлнүүд онсо һуу[...] эзэлнэ.

Энэ выставкые буряад[...] эрдэмтэд ехэтэ һонирх[...] хаража эхилбэ.

А. СОДНОМОВ

ШЭНЭ ДРАМА БЭЛДЭГДЭНЭ

Гүрэнэй Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмтеатрай артистнууд мэдээжэ драматург Намжил Гармаевич Балданогой бэшэһэн «Нашан» гэжэ драма эдэ үдэрнүүдтэ ниислэл хотынгоо ажалшадта харуулхаар түлэг бэлдэжэ байнхай. Энэ зохёолой гол удха аха дүү Монгол ороной мүнөө үеын байдал эли хурсаар харуулжа, тэндэхи улад зоной хүндэмүүшэ хүхюун абари зан, ёһо гурим, шударгы бэрхэ ажалынь тодоор зураглагданхай.

Тус зүжэгэй гоёолто шэмэглэлыень уран зурааша нүхэр Чернутов бүтээжэ байнхай. Улаан-Үдэ хотымнай олон түмэн харагшад һаядаа театрай шэнэ зүжэгтэй танилсахань гээшэ.

Ф. САХИРОВ,
театрай ахамад режиссёр.

ХЭРМЭНЭЙ 6000 АРҺАН

Заха холын Захааминай аймагай хада уула, хүбшэ тайгаар үнэтэ ан, булга, хэрмэн, үен, һолонго элбэг гэжэ суурхаһаар үнинэй юм.

Мүнөө аймагай ангуушад нютаг бүхэндөө агнуури хэжэ, туха сүлөөгүй болонхой. Жэшээнь, Сахир тосхоной хэдэн ангуушад ой тайгаһаа баян олзотой бусажа ерэбэ. Тэдэнэр хэрмэнэй 6000 арһа, хэдэн арбаад [...]лонго, үенэй, шонын ар[...] тушааба. Мүн һойр, хү[...] шубуунай мяхан тушааг[...]һан байна. Ангуу[...] М. Доржиев хэрмэнэй [...] арһа тушаагаа. Тии[...] Б. Тугдуков 200 хэрмэ[...] нэгэ шонын арһа, Дымб[...]лов, Батуев гэгшэд тус [...]таа 200 хэрмэнэй арһа [...]шаанхай.

Эдэнэр һаяын үдэрн[...]тэ агнууридаа дахин га[...]хаар эдеэ хоол, буу һом[...] бэлдэжэ эхилбэ.

Б. ШОЕНОВ

СТУДЕНТНҮҮДТЭ—УЛААН ТУГ

Зүүн Сибирин технологическа институдай студентнүүдэй барилгашадай «Энергия-71» гэһэн отряд зунайнгаа амаралтын үедэ барилгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, 1971 ондо республикын студентнүүд-барилгашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн байгаа. Тиигэжэ эдэнэр республикын Министрнүүдэй Соведэй, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

СПОРТЫН ҺОНИН

☆ Үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр, Улаан-Үдэ хотын Дээдэ-Онгостой шадар санаар мүрысөөн эхилбэ. Мүрысөөн энэ жэлэй спортын үбэлэй хаһын эхилһэндэ зорюулагданхай. Һонирхолтой мүрысөөндэ гурбан институдай спортсменүүдһээ гадна, «Труд», «Спартак», «Забайкалец», ЛВРЗ-гэй спортын клуб болон бусад бүлгэм, эмхинүүдэй шамбай, хурдан солбон спортсменүүд хабаадалсана.

☆ «Спартак» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эдиршүүлэй хоорондо боксоор эхилэнхэй. Эндэ Улаан-Үдэ хотын спортын һургуулинуудай спортсменүүд хабаадалсана.

Манай корр.

Анна Оси[...]на Власова [...] дэ гараашье һаа, гараа тэб[...] миин һуужа шададаггүй юм. [...]рэ эдир багашуулда угаа дура[...] Үхибүүдэй дунда байхадаа [...]нэй сэдьхэл дүүрэдэг. Эдир[...]рагшад «Анна абгай» гэжэ [...]хы дулааханаар дурдан хөөр[...]жэ ябадаг лэ.

Мүнөө Анна Осиповна [...]рэй пионерэй байшанда 12-[...] жэлээ хүдэлнэ. Хубсаһа эсх[...] оёдог кружогой хүдэлмэри х[...]бэрилдэг. Ерээд үхибүүд [...] кружогто ябажа, элдэб [...] саһа хунар эсхэжэ, оёжо һур[...]

Зураг дээрэ: А. О. Вла[...] ээлжээтэ хэшээлдээ байна.

В. ПЛУТТ гэгшын фото.

ЯХАД ОРОНОЙ АТААРХАМА ХУБИ ЗАЯАН

Сибириин холын хойто хизаар тухай хариин ороной айлшадай һанамжанууд

50 жэлэй саада тээ России Федерациин бүридэлдэ тэрэнэй нэгэ хуби боложо Яхадай Автономито республика ороо һэн. Хаанта России эгээн холын булан банһан, түрмэ ба сүлэлгын нүхэн гэжэ нэрлэгдэдэг энэ хизаар Советскэ Союзай ород ба бусад арадуудай туһаламжаар экономикоёо, соёл культурааа хүгжөөн һалбаруулжа шадаа. Яхад орондо болоһон социальна гүн удха шанартай хубилалтануудые эндэ ерэһэн хүн бүхэн гайхан тэмдэглэдэг байна. Автономито республикада һаяын сагта ерэһэн хариин айлшадай зарим һанамжануудые доро толилбободи.

АЛИШЬЕ ТАЛААРАА ХҮГЖЭНГИ ХИЗААР

Гутье АНСЕЛЬМО,

Италиин Коммунис партиин ЦК-гай гэшүүн, Италиин коммунистнуудай делегациие толгойлогшо.

— Эндэ ерэхынгээ урда тээ бидэнэрэй ехэнхи хуби Яхад тухай мүртэйгөөр дуулаашьегүй байгаа юм. Юрэдөөл, тиимэ холын ба хүйтэн хизаар бии, газар нютагайнгаа хэмжээгээр Советскэ Союз дотороо эгээн томонь гэжэ мэдэхэл байгаабди. Тиимэһээл Яхад орондо хүн зон үсөөн ажаһуудаг, СССР-эй бусад районуудһаа экономическа хүгжэлтынгөө талаар нилээд гээгдэнги гэжэ тухайлагша һэмди. Халуун наранай элшэ доро игаан хэбтэһэн, хүхэ, ногоон ягаан үнгэтэй хадануудаар бүһэлэгдэһэн энэ айхабтар хүндэмүүшэ хизаарые хоёр нюдөөрөө харатараа тиимэл һаналтай ябаһамнай гайхалгүй ааб даа.

Бидэ, Италиин бүлэг коммунистнууд, эндэ ерэжэ алишье талаараа нилээд хүгжэнги газар нютагтай танилсаха золтой байбабди. Богони саг болзор соо эндэ байгаашье һаа, Яхад ороной түүхэтэй, һая үнгэрһэн сагтай, мүнөөдэртэй бахархан танилсажа, анхандаа гээгдэнги байһан холын хойто энэ хизаарта Совет засагай асарһан зол жаргалта ажабайдалые харабабди.

Ажалшадай эдэбхи үүсхэл, үйлэдбэриие шадамараар хүтэлбэрилгэ ерээдүйнгөө ехэ һайханда этигэл найдал — эдэ бүгэдэ яхад зондо түрэл хизаарайнгаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөжэ, эршэмтэй алхам хэхэ арга олгоо. Тиин энэ заха хизааргүй республикын байгаалиин баялигууд совет хүн зоной аша туһада зорюулагдана бшуу.

Алмаз малтан абадаг Мирный хотодо, алтанайнгаа приискнүүдээр суутай Алданда, Вилюйскэ ГЭС-эй барилгада хүрөөбди. Орошодой һайндэртэ хабаадажа, тэдэнэй зол жаргалта ажабайдалтайда, хүхюун дорюун сэдьхэлтэйдэ этигээбди. Хаанашье ябахадамнай, жэнхэни ёһо заншал, абари зангай хажуугаар социалис эпохые шэнжэнүүд эли бодо үзэгдэнэ: электрын элшэ хүсэн, хамтын ажахынууд, хүн зоной ажабайдалай хэмжээнэй эрид һайжаралга...

Италиин ажалшадай ба Яхад ороной хүн зоной ажабайдалые, хүдэлмэриин эрхэ нүхэсэлые саг үргэлжэ ухаан бодолоо жэшэжэ ябахадаа, эндэ, һаяхана зэрлиг байһан хойто зүгтэ хүн зон үлүү һайнаар ажаһууна гэжэ хойшолошогүйгөөр этигээбди.

БИДЭНДЭ ЖЭШЭЭ БОЛОХООР ДҮЙ ДҮРШЭЛ

Жан КРЕТЬЕН,

индейцүүдэй ба Канадын хойто районуудай хүгжэлтын талаар министр, Канадын мэргэжэлтэдэй делегациие хүтэлбэрилэгшэ.

— Советскэ Союз дотор үзэһэн хараһан юумэн соо һоомнай Яхад орон айлшалалга эгээл һонирхолтой байгаа гэжэ баталан хэлэнэб. Энэ районой уларил манай Канадын хойто зүгэйхитэй адлирхуу бшуу. Зүгөөр бидэ байгаалияр һонирхоо бэшэбди. Эндэ хүйтэн хизаарта ашагта малтамалнуудые үйлэдбэриин онол аргануудтай, техникэтэй, харгы замай байгуулбаритай, оро үдхэдэг ажахынуудай дүй дүршэлтэй, нютаг зоной хэлэн ба соёл культурын хүгжэлтэтэй танилсаабди. Энэ асуудалнуудаар СССР гайхамшаг амжалтануудые туйлаа.

Канадын эскимосуудай һуралсалай хэрэг мүнөө болотор эсэслэн шиидхэгдээгүй байһаар зандаа. Тиимэһээ үндэһэ яһатанай хэлэ ба культурые хүгжөөхэ, тэдэнэй дунда эрдэм гэгээрэл тарааха талаар танай дүй дүршэлые Канадада халан абаа һаань, ехэ аша туһатай.

БЭЛИГ ШАДАБАРИТАЙ ХҮНҮҮД

Джеймс АСКЕЛЬБАНК,

американ «Ньюсуик» журналай корреспондент.

—Холын хойто зүгэй хүгжэлтэдэ совет засагай саг үргэлжэ онсо анхарал хандуулжа байдаг ушар намайе ехэтэ гайхуулаа. Энэ хэрэгтэ айхабтар ехэ мүнгэ зөөри һомологдоно. Хизаар бүхэн нэгэ доро али бүхы һалбарияа хүгжөөдэг байна. Энэнь шэнэ газар нютагуудые экспедиционно онол арга хүгжөөлгэһөө һураггүй ехэ аша үрэтэй.

Яхадта үндэһэ яһатанай дундаһаа мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын хэрэг жэшээтэ һайнаар табигданхай. Энэ туйлалтаараа Советскэ Союз омогорхохо эрхэтэй. Жэшээлхэдэ, Яхадай университедэй студентнүүдэй 70 процентнь үндэһэ яһатанай үри хүүгэд. Эдэнэр бэлиг шадабаритай залуу хүнүүд юм. Революциин урда тээ холын хойто зүгэй нютаг зон үбшэ хабшанһаа, үлэн хооһон байдалһаа түргэн гэгшээр хорожо эхилээ гэжэ тэрэ үеын ном дэбтэрнүүд соо бэшэгдэдэг һэн. Ном һуралсал тухай эндэ дурдаһанайшье үлүү.

Мүнөө эндэхи нютаг зон ёһотой хүгжэнги оронуудай хүн зондол ажаһуудаг болонхой. Эндэхи элдэб яһатанай түлөөлэгшэд адли тэгшэ эрхэтэй юм. Холбоото Штадуудта үндэһэ яһанай асуудалнууд мүнөө болотор шиидхэгдээгүй зандаа гэжэ мэдээжэ. СССР-тэ энэ үндэһэн дээрэ ямаршье зүришэлдөөнүүд болохоёо үни болинхой.

АЙХАБТАР БАЯН ХИЗААР

Набуо ДАННО,

«Синьэцу Хосо» гэжэ япон телекампаниин директорнүүдэй Соведэй гэшүүн.

— Советскэ Союз дотор национальна политика эсэслэн шиидхэгдэхэһээ гадна, айхабтар ехэ амжалтануудые туйлаа. Ленинэй заяаһан арадуудай хани нүхэсэлэй гурим ёһонууд СССР-эй заха хизаарай районуудай хүгжэлтэдэ сэхэ нүлөөлнэ.

«Алданский» гэжэ совхоз ошожо харахадаа, энэ дээрэ хэлэгдэгшын гүн удхатайда этигээб. Эндэ яхадууд, эвенүүд,ородууд ээм ээмээ түшэлсэн ажаллана. Алданай алтанай приискнүүдэй, алмаз малтадаг Мирный хотын ажалшад мүн лэ олон ондоо яһатанһаа бүридэнхэй, гэбэшье аха дүүнэр шэнги эбтэйгээр ажаһууна.

Иимэ эбтэй ажабайдалынь, бэе бэедээ туһалалсадаг ёһо гуримынь Яхадай экономическа хүгжэлтэдэ ехэ туһа нэмэри болоно. Ашагта малтамалнуудайнгаа нөөсэнүүдэй талаар энэ автономито республика Советскэ Союз доторoo эгээн баяниинь гэжэ тоотой юм. Тиимэһээл Яхад ороной экономическа хүгжэлтэ ерээдүйдэ бүхы дэлхэйе гайхуулха гэжэ би батаар найданаб.

Яхадай АССР-тэ байдаг АПН-эй корреспондент **Юрий СЕМЕНОВ** эдэ хөөрэлдөөнүүдые согсолбо.

ЗҮРХЭНЭЙ ДУРАСХААЛ

(Түгэсхэл. Эхининь 3-дахи нюурта).

Родион Николаевич тэрэ гушан жэлэй саадахи парадые мартаха аал? Зүрхэнэйнь дурасхаалай эгээн гүн соо хадагалаатай тэрэ саһа бордоһото үдэрэй юрэ бусын парад. Илалтын дэмбэрэлтэ тэмдэг болоһон парадые...

Родион Николаевич зүрхэнэйнгөө сохисые даруулаад, алхасаяа аалин болгожо, Кутафья башниие тойроод, Александровска саадай хойто захада Кремлиин баруун хойто буланда шажуу үдэр, һүнигүй носожо байдаг хэтэ мүнхын дурасхаалай һүлдэ зулада ошобо. Танигдаагүй сэрэгшын дурасхаалда хэдэн жэлэй саана носоогдоһон энэ зулын дэргэдэ холын буряадай хүбүүн удаан зогсоо. Олон юумэн һанагдаа ааб даа.

Сычёвко гэжэ һууриниие шэглэн дайшалхы нүхэдтэеэ дабшажа ябахадаа, Богородское тосхон шадар үхэлтэ тулалдаанда ороһониинь мартагдаха аал? Ротын командирай алуулшахада, политрук буряад хүбүүн Родион Яковлев добтолгодо сэрэгшэдые бодхоожо, үбдэгөө саһан соогуур, нэгэ бишыхан даа нэрэгүй добуунай түлөө үглөөнэй наранһаа үдэшын бүрэнхы хүрэтэр тулалдаа бэлэй. Арай шамай гэжэ немецүүдые намнаад, связнойгоор дамжуулан, ротоёо суглуулхадань, оройдоол арбаад хүн үлэшэһэн байгаа һэмнай.

«Эх, олон лэ хүбүүд. Сибириин хүбүүд Москва шадар тиихэдэ унаа бэлэй даа»,— гэжэ шэбшээд, Родион Николаевич хүндөөр һанаагаа алдана. Магадгүй, тэдэ дайшалхы ханинарайм нэгэн эндэ хэбтэнэ гү? Хэн мэдэхэб, хэн мэдэхэб... Мүнхэ зулын гранит табсангай хаяада дэмы бэшэ: «Шинии нэрэ мэдэгдэнэгүй. Зүгөөр баатаршалгашни хэтэдээ мартагдахагүй» гэжэ аржыса һиилээтэй.

Мүнхэ зулын дэргэдэ шляпаяа абаад, буурал толгойтой нюргаар набтаршаг буряад талын хүбүүн тэрэ үдэр бодолоо гүйлгэн удаан зогсоо һэн. Бодохо шэбшэхэ, һанахадурсаха юумэн энэ хүндэ биил һэн. Байншьегүй яахаб! 1941 оной сентябрьһаа эхилээд, 1942 оной зун болотор—немец-фашист дээрмэшэдые ниислэл хото шадар хяа бута сохиһон бүхы үе саг соо Родион Яковлев эндэл тулалдажа гараа бшуу. Эндэл, Москва шадар, гвардеец гэһэн сэрэгшын алдар солын нэрэдэ хүртөө, эндэ, Грон гэжэ голой эрьедэ, түрүүшынгээ орден—Улаан Одоной орден абаа ха юм.

Үдэшэлэн «Росси» гостиницын арбадахи дабхарай нэгэ номерто ороод, ан бун гэһэн хойноо, сигаретээ аһаагаад, һүниин Москвагай галнуудые хаража удаан зогсоо һэн. Тиихэдээ Грон горхон, Малоярославска шоссе, Вознесеновкэ, Богородское, Кузовлево, Сычевко, Вязьма ошожо, тэдэ газарнуудые харадаг һаа, ямар һонин байгаа хаб гэжэ дахин шэбшэбэ.

Москва ерэхэ бүреэ энээн лэ тухай эрхэ бэшэ шэбшэдэг, үшөө Улаан-Үдэдөө поезддо һуужа байхадаа, энэл удаа одоол тиишэ ошохоб гэжэ бэеэ зэһэдэг бэлэй. Теэд үнэн Москва ерэхэдээ, асари хотын хүлгөөндэ абтажа, хүл мүрөө алдахадаа, арба-хорин газар хүрэхэ, адаг табан магазинда орохо, албанайнгаа хэрэгээр иишэ тиишээ ошохоёо ойндоо оруулхадаа, һанаа алдажа, эсэһэн бэеэ тэниилгэн: «Удаадахияал ерэхэдээ заагүй ошохоб»,—гэжэ сэдьхэлээ заһадаг за[...] һэн.

Энэ мүнөө «Россин» арбан дабхарай [...]һоо Москвагай галнуудые хаража байха[...] баһал тиигэжэ бэеэ һамааруулба.

***

Родион Николаевич Яковлев Москва[...] —зүрхэнэйнь дурасхаал, ерээдүйнь замай[...] болоһон энэ хотоор намартаа ябаад ер[...] тухайгаа сигаретээ һорон, яаралгүй на[...] хөөрөө. Хоёр Дайшалхы Улаан Тугай, [...] Ажалай Улаан Тугай, бусадшье орден[...] кавалер энэ хүнтэй Зэдын «Мир» колх[...] түрүүлэгшэ байхадань анха танилсаһан [...] Теэд тэрэнэй ажалай габьяа тухай [...] мэдэхэ аад, дайшалхы хэрэгүүд, хаана [...] дайнай жэлнүүдтэ ябаһыень һураа, асу[...]гүй аад, энэл мүнөө хүсэлдүүлбэб. Р[...]ниие, Болгариие, Югославиие сүлөөлэлс[...] Германиин дайдаар дабшаһан, алтан П[...] шадар дайгаа дүүргүүтэй байтараа, [...] оной апрель соо һүүлшынхеэ шархат[...] нютагаа бусаһан, тэрэ гэһээр энэ үдэр [...] тэр ажалай алтан жолоо алдаагүй яб[...] буряад хүбүүн—хуушанай сэрэгшэ дурас[...] болон һаншагтань үлэһэн һомын ту[...] хэйе зүүн гарайнгаа шэгшыгээр халта эл[...] энэ бүгэдые яаралгүй хөөрөө бшуу. С[...]шынгээ замай эхин хуудаһа һэхээ.

Энэ хуудаһаниинь мүнөө тэмдэглэг[...] байгаа Москва шадар немец-фашис бу[...]рагшадые хяа бута сохиһон алдарта ба[...]шалгын арадаймнай зүрхөөрөө бэ[...] агууехэ түүхэтэ номой бишыханшье [...] нэгэл хуби байһаниинь гүн удхатай [...] эжэлүүдгүй һанаадхёоб. Юуб гэхэдэ, ко[...]нист хүн түүхын манлайда, түүхын [...] харюусалгатай фронт дээрэ түрүү зэ[...] ябадаг шуу. Тэдэнэй нэгэн — Родион Н[...]лаевич Яковлев мүн.

А. ЖАМБАЛДОРЖИ[...]

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ★ ТЕЛЕГРАФ ★ РАДИО

АДЛИ ЭРХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛЭЙ ҺҮЛДЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Һаяын сагта Ньюарк хотын һургуулинууд дээгүүр США-гай гүрэнэй тугуудтай зэргэлүүлэгдэн, улаан-хара-ногоон үнгэтэй тугууд намилзахань. Эдэ тугууд США-гай негр зоной тэмсэлэй һүлдэ болохо юм. Иимэ шиидхэбэри Нью-Джерси штадай энэ томо промышленна түбэй һуралсалай хэрэгэй талаар комитет баталан абаа. Эндэ негр ба пуэрторикан хүн зон диилэнхи олон хубинь болодог.

Улаан-хара-ногоон тугууд американ негрнүүдэй дунда илангаяа һайшаагдадаг болоһоор үнинэй юм. США-гай хотонуудай негр зоной ажаһуудаг кварталнуудта иимэ тугуудые олоор хаража болоно. Тугай улаан үнгэнь адли эрхын түлөө тэмсэлдэ негрнүүдэй адхаһан шуһанай, хара үнгэнь тэдэнэй арһанай, ногоон үнгэнь американ негрнүүдэй холын Эхэ орон болохо Африкын ногоон дайдануудай һүлдэ юм.

У Танай элидхэл ниитэлэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна секретарь У. Тан Дунын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдал тухай элидхэл ниитэлбэ. Энэ районой һүжэрөөд байһан шахардуу байдалай түлөө бүхы харюусалгыень Израиль даажа абаха ёһотой гэһэн һанамжа элидхэл соо арсашагүй [...]римтануудаар үндэһэлэгдэнхэй.

Эндэхи байдалые политическэ талаһаань гуримшуулха зорилгоор ООН-ой ба ООН-ой Генеральна секретариин түлөөлэгшэ Г. Ярринг гэгшын хэһэн алхамууд энэ документ соо тоолоогдоно.

Сантьягода митинг болобо

САНТЬЯГО. (ТАСС). Кубын компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро толгойлогшотой Кубын правительственна делегациин албанай хэрэгээр айлшалалгын дүүрэһэнтэй дашарамдуулагдан эндэ эмхидхэгдэһэн митинг дээрэ 100 гаран мянган хүн суглараба. Митинг дээрэ Чилиин президент Сальвадор Альенде ба Фидель Кастро үгэ хэлээ.

Энэ митинг Чилиин ба Кубын арадуудай нэгэдэлэй бэхижэжэ байһые харуулан гайхамшагта демонстраци болоо гэжэ Сантьягаһаа мэдээсэнэ.

А. САДАДАЙ МЭДҮҮЛГЭ

КАИР. (ТАСС). «Советскэ Союз манай үнэн нүхэр мүн. Тэрэ египет арадта политическэ, экономическа ба сэрэгэй туһаламжа хододоо үзүүлдэг. Египедэй правительственна делегациин һаяхана Москва ошожо хэлсээ хэһэнэй һүүлдэ манай хоёр арадай хани барисаан улам бэхижээ», — гэжэ АРЕ-гэй президент Анвар Садат журналистнуудтай, оронойнгоо хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаха үедөө мэдүүлээ.

ОНСО БАЙДАЛ СОНОСХОГДОБО

ПАРИЖ. (ТАСС). Индиин президент В. В. Гири тухай указаар орон дотор онсо байдал соносхобо гээд Франс-Пресс агентство Делиһээ декабриин 3-да дамжуулба.

АНДЖЕЛЫЕ ОНДОО ТҮРМЭДЭ АБААШАБА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Эрэлхэг коммунистка Анджела Дэвисые Сан-Рафел (Калифорни штат) хотын түрмэһөө энэл штадай Санта-Клара графствын Пало-Альто хотын түрмэдэ декабриин 3-най үглөөгүүр абаашаба. Энэл хотодо Анджела Дэвисые сүүдлэхэ гэжэ харааланхай.

А. Дэвисэй сүүдые Сан-Франциско хотодо хэхэ тухай адвокадуудайнь эрилтэдэ судья Арнасон арсаһан харюу үгөө.

ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэ зуураа, Анджела Дэвисэй адвокат Дж. Абт гэгшэ Санта-Клара хотодохи байдал хэрэгыень үнэн зүб тээшэнь шиидхэлгэтэй яашье тааранагүй гээд мэдүүлээ. Энэ графствада негр зон үсөөн гэжэ Абт тэмдэглээ.

Залуу коммунисткые сүлөөлхын түлөө тэмсэжэ байгаа ехэ бүлэг хүнүүд Сан-Рафел хотын түрмын дэргэдэ буруушаалгын демонстраци үнгэргөө.

Зүришэлдөөнэй оршон байдалда

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Римдэ болоһон «арбанай бүлэгэй» зүблөөн капиталис оронуудай хоорондо бии байгаа эбсэшэгүй зүришэлдөөнүүдые дахяад гэршэлээ.

Римһээ бусажа ерэһэн США-гай финансын министр Д. Коннэлли гэгшын пресс-конференци Вашингтоной аэропортдо болобо. «Кризисэй хэмжээн хуушаараа зандаа үлэнхэй, Римдэ болоһон зүблөөн ямаршье шиидхэбэри абаагүй», — гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

ПАРИЖ. (ТАСС). Капиталис арбан гүрэнэй финансын министрнүүдэй Римдэ боложо дүүрэһэн аша үрэгүй зүблөөнһөө ба американ долларой үнэ сэнтэй унахаяа байһан тухай һураг суута [...]ламжалан, Баруун Европын гүрэнүүдэй биржэнүүд дээрэ шахардуу байдал тохёолдоо. Парижай биржэ дээрэ долларой үнэ сэн үзэгдөөгүйгөөр доошоо оронхой. Мүн иимэрхүү байдал Баруун Европын бүхы биржэнүүд дээрэ үзэгдэнэ.

ПРАВДА · БУРЯТИ[...]

Нэгэдэхи хуудаһан[...] А. Н. Косыгин Данида а[...]шална. «Түсэбүүднай аса[...] ехэ» — А. Кудряшовой ко[...]респонденци. Республик[...] нютаг бүхэнһөө ерэһэн м[...] дээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһа[...] ТАСС-ай мэдүүлгэ. «Эр[...]мүүдтэ — ВДНХ-гай [...]ра шагнал». Партийна а[...] байдал. «Бэлшээжэ шах[...] таргалуулха» — Т. Ал[...]сандровой корреспонден[...]

Гурбадахи хуудаһан[...] Совет Конституциин Үдэ[...] зорюулагдаһан материа[...]нууд.

Дүрбэдэхи хуудаһан[...] Республикын элдэб нют[...]гуудһаа ерэһэн мэдээс[...]нүүд. Ушар баримтану[...] Хилын саанаһаа абта[...] ТАСС-ай һонинууд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

Н-02566. Заказ № 1126